

“Eğer bir gün benim sözlerim bilimle ters düşerse bilimi seçin.”

Mustafa Kemal Atatürk

Şadi ÖNER

Anıtkabir Derneği Başkanı

Değerli Okurlar,
01 Ocak 2015 tarihinde yayımladığımız 56. sayımızda sizlere, Anıtkabir Derneği tarafından 2015 yılında yapılması planlanan;

* Herkesin katılabileceği **“Anıtkabir Fotoğraf Yarışması”**,
* Üniversite öncesi gençlere yönelik **“Atatürk’ün İzinde Ankara Gezisi”**,

* Üniversite öğrencilerine yönelik **“Yazı Yarışması”**,
* Bütün okurlarımızın yazılarıyla yer alabileceği **“Anıtkabir Dergisi Özel Sayı’sının Çıkarılması”** olmak üzere dört önemli etkinlik hakkında bilgi vermiştim.

Aradan geçen 6 ay içerisinde söz konusu etkinliklerle ilgili neler yapıldı? Bu konuda bilgi sunacağım.

Ancak daha önce sizlerle önemli gördüğüm bir konuyu paylaşmak istiyorum. **“Modernleşen ve küreselleşen dünyanın getirdiği yenilikler ile gelenekçilik ve kadercilik arasında zaman zaman bocalayan Türk milletinin bu ikilemden nasıl çıkacağı, karşılaştığı bu ve benzeri sorunları nasıl çözebileceği?”** sorusunu, Mustafa Kemal Atatürk’ün görüş ve düşünceleri ile açıklamak istiyorum.

Bildiğiniz gibi, Mustafa Kemal Atatürk Kurtuluş Savaşı’ndan sonra aklın ve bilimin önündeki engelleri kaldırma sözü verdi,

Mustafa Kemal Atatürk öğretmenlere ve millete verdiği bu sözü hiçbir zaman unutmadı. O hep bilime destek verdi, irfan ordusunun önünü açtı.

Laik Cumhuriyet bu düşüncenin ürünü olarak ortaya çıktı ve bilim Laik Türkiye Cumhuriyetini daima güçlendirdi.

Süngü ile kazandığı zaferden 16 yıl sonra ikinci zaferi kazandığından artık emindi. Bu bilimin ve aklın medreseye zaferiydi. Ama asıl önemlisi **“Bir bilim savaşçısı Mustafa Kemal Atatürk’ün evlatlarına bıraktığı o büyük mirastı. O mirasın adı “Akıl ve Bilimdir”**

Mustafa Kemal Atatürk o mirası şu sözler ile ifade etmiştir;

“Ben, manevi miras olarak hiçbir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım bilim ve aklıdır. Zaman süratle ilerliyor, milletlerin, toplumların, kişilerin mutluluk ve mutsuzluk anlayışları bile değişiyor. Böyle bir dünyada, asla değişmeyecek hükümler getirdiğini iddia etmek, aklın ve ilmin gelişimini inkâr etmek olur. Benim Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar.” (*)

Türk milletinin bütün sorunları akıl ve bilim yolu ile değerlendirdikçe ilerleyip gelişeceğine inanan Atatürk, bilimsel ve akılcı hareket etme düşüncesini yaşamın bütün alanlarına egemen kılmaya çalışmış, aynı zamanda bu düşüncüyü miras olarak işaret ederek geleceğe yol göstermiştir.

Akıl ve bilimi “yol gösterici” olarak kabul etmek; bir yaşam biçimi olarak değerlendirilmeli ve bu düşünce ile hayatın her alanında; sorgulayıcı, eleştirel ve yaratıcı davranarak Atatürk’ün istediği **“İlerlemeye açık, mutluluğu, huzuru, esenliği ve refahı sağlamış bir toplum”** oluşturulmalıdır.

Değerli Okurlar,

2015 yılı için planladığımız etkinliklerin durumuna gelince;

“Anıtkabir Fotoğraf Yarışması”; Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Atatürk’ün ebedi istirahatgâhı Anıtkabir’i, fotoğraf sanatının inceliklerini kullanarak görüntüleyip geniş halk kitlelerine sunmak amacıyla düzenlenen yarışmaya 248 yarışmacı 992 eser ile katılmış, 21 Mayıs 2015 tarihinde Anıtkabir’de toplanan jüri tarafından fotoğraflar titizlikle

değerlendirilmiş, dereceye giren eserler belirlenmiş, Anıtkabir’de düzenlenen törenle dereceye girenlere derneğimiz tarafından toplam 15.500,00 TL. para ödülü, ayrıca plaket ve sertifika verilmiştir. **Bu fotoğraf yarışması;**

* Herkese açık olacak şekilde düzenlenerek ve katılımcılara gece – gündüz mevhumu olmadan Anıtkabir’de çalışma imkanı sağlanarak, Anıtkabirin Türk milleti ile bütünleştiğini ve gerçek sahibinin Türk milleti olduğunu bir kez daha vurgulamış,

* Fotoğraf sanatı ile; Anıtkabirin geniş kitlelere etkin olarak anlatılmasını sağlamış,

* Anıtkabirin her zaman gündemde ve güncel olma özelliğini korumuştur.

“Atatürk’ün İzinde Ankara Gezisi”; 04 Nisan-14 Haziran 2015 tarihleri arasında, her hafta sonu 2 il ve her ilden 40 öğrenci olmak üzere 7 coğrafi bölgeden belirlenen 20 ilimizden 800 lise öğrencisi, öğretmenlerinin gözetiminde Ankara’ya getirilerek, Atatürk ve Cumhuriyet tarihimizin simgesi haline gelmiş olan mekânlar gezdirilmiş, bu etkinlik ile Atatürk ve Cumhuriyet sevgisinin ve bilincinin gelişmesine önemli katkı sağlandığı kanısına varılmıştır..

Ayrıca bu geziler ile, Ankara’ya hiç gelmemiş, gelme olanağı bulamamış gençlerimizin Ankara’ya gelmeleri sağlanmış ve gençlerle Anıtkabir Derneği arasında bir bağ oluşturularak, gençlerin gelecekte olabilecek gereksinimlerinin karşılanması için uygun ortamlar hazırlanmıştır. Gezinin bütün gideri Anıtkabir Derneği bütçesinden karşılanmıştır. Projenin bütün Türkiye’yi kapsayacak biçimde önümüzdeki yıllarda da sürdürülmesi tasarlanmaktadır.

Yazı Yarışması: Bu etkinlikle ilgili süreç devam etmektedir. Üniversiteli öğrencilerin katılabileceği bu yarışmada konu **“Cumhuriyetin Türk Kadınına Kazandırdıkları ve Güncel Uygulamalar”** olup, katılmak isteyenler yazılarını en son **04 Aralık 2015** tarihine değin gönderebileceklerdir. Bu yarışmada; birinciye 5.000 TL, ikinciye 2.500 TL, üçüncüye 1.000 TL ödül verilecektir.

Anıtkabir Dergisi ÖZEL SAYI’sının çıkarılması; Bu etkinlik için de süreç devam etmektedir. 2015 yılı; **“Çanakkale Muharebeleri”** ve **“Sözde Ermeni Soykırımı”** gibi iki önemli olayın 100. yıl dönümüdür. Anılan konularla ilgili makalelerin yer alacağı **Anıtkabir Dergisi Özel Sayısı** çıkarılması tasarlanmaktadır.

Özel Sayıda yazısının yer almasını isteyen bütün okurlarımız, daha önce yayımlanmamış özgün makalelerini 04 Aralık 2015 tarihine kadar derneğimize gönderebileceklerdir. Uygun görülen yazılar 2016 yılı başlarında çıkarılacak Özel Sayıda yayımlanacaktır.

Değerli Okurlar,

Etkinliklerimizin başarısında en önemli pay; şüphesiz sizlerin katkı ve katılımınız olacaktır. Hepinize sağlıklı, mutlu ve huzurlu günler diliyor, saygılar sunuyorum.

(*) KEMALİST DEVRİM VE İDEOLOJİSİ, İsmet GİRİTLİ, İ.Ü. Yayınları, İstanbul, 1974 (1933 yılında ATATÜRK’ÜN Millî Eğitim Bakanı Dr. Reşit Galip’e hitaben söylevi)

Anıtkabir'i Ziyaret Eden Resmi Heyetler

22 Nisan - 09 Haziran 2015 tarihleri arasında
Anıtkabir'i ziyaret eden heyetler

22.04.2015 IRAK CUMHURBAŞKANI

23.04.2015 TBMM'NİN 95. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ

24.04.2015 ANAYASA MAHKEMESİ 53. KURULUŞ YILDÖNÜMÜ

مفتي الشعب العراقي باعجاب بالغ الى
مادحتك اليه تركيا به تقدم ونظرات
على مختلف الصعد السياسية والاقتصادية
والعمرانية وفي المجالات الأخرى، وهنا
لابد أن نذكر الدور الأسمى الذي
قام به مؤسس تركيا الحديثة مصطفى
كمال أتاتورك.

فؤاد
قادر
رئيس مجلس الوزراء
٢٠١٥/٤/٢٤

Büyük Atatürk,
Anayasa Mahkemesinin kuruluşunun
53. yıldönümü nedeniyle, üyelerimiz
ve raportörlerimizle birlikte huzurundayız.

Anayasa Mahkemesi olarak,
kurduğunuz ve emanet ettiğiniz
Türkiye Cumhuriyeti'nde anayasal
ve bireysel adaletin tesisi için
çalışmalarınızı kararlılıkla
sürdüreceğimizi ve bu yolda aziz
milletimize hizmete devam edeceğimizi
bir kez daha ifade ediyoruz.

Ruhun şad olsun. 24.04.2015

Zühtü Arslan
Anayasa Mahkemesi
Başkanı

Anıtkabir'i Ziyaret Eden Resmi Heyetler

15.01.2015 AZERBAIJAN CUMHURBAŞKANI

Tüm Xalqın böyük öfə, uüasir
Türkiyənin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün
ölüm xatirəsi qarşısında baş əyirəm.

Böyük Öndər Mustafa Kamal Atatürkün
öz xatirəsi Azərbaycan Xalqının qəlbində
daim yaşayacaqdır.

Yaşasın Türkiyə-Azərbaycan dostluğu,
qardaşlığı!

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

15.01.2015

06.05.2015 KKTC CUMHURBAŞKANI

6 Mayıs 2014

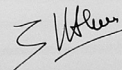
Ulu Önder Atatürk,

Kıbrıs Türk halkının özgür iradesi ile seçtiğim Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 4. Cumhurbaşkanı sıfatı ile huzurunuzda bulunmaktayım.

Gökmüş bir imparatorluğun küllerinden yaratarak kurulmasına öncülük ettiğiniz Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar laik ve demokratik bir ülke olarak yaşayacağı kuşkusuzdur.

Atatürk değerlerini ilk günden itibaren hiçbir zorlama olmadan benimseyip uygulamis bir halkın Cumhurbaşkanı olarak huzurunuzda saygı ile eğiliyorum.

Ruhunuz şad olsun.

Mustafa AKINCI
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı

12.05.2015 GABON CUMHURBAŞKANI
SN. ALİ BONGO ONDİMBA

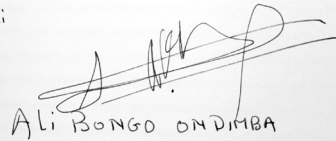
22.05.2015 YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI
SN. MEHMET AKARCA

12 May 2015

C'est un sentiment d'intense émotion qui m'habite au moment où je visite le Mausolée d'Atatürk, fondateur et premier président de la République de Turquie dans le cadre de la visite officielle que j'effectue en Turquie.

Puisse ce mémorable site où repose le Président Mustafa Kemal Atatürk pour l'éternité, servir d'inspiration pour les Chefs d'Etat et permettre le raffermissement des valeurs de courage, de détermination, de solidarité et de partage communément célébrées par le peuple turc ami

Ali BONGO ONDİMBA

Président de la République Gabonaise

22.05.2015

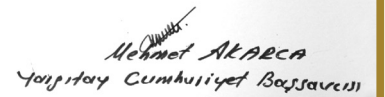
Cumhuriyetimizin kurucusu aziz Atatürk

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sesilmem nedeniyle huzurunuzdayız.

Türkiye Cumhuriyetinin Gazdası hukuk devleti olması için gösterdiğiniz ilkeler ısrarında, hukuku üstün tutarak bireylerin kendisini özgür ve püvencde hissettikleri Türkiye hedefine ulaşmayı amaç edinmiş bulunmaktayız.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı olarak; temel hak ve özgürlükleri evrensel hukuk ilkeleri ısrarında daha ileriye taşımak, adaleti hızlı, etkin, bağımsız ve tarafsız şekilde perçinleştirmek için özelliğe düşen tüm görevleri eksiksiz yerine getirme azim kararlığında olduğumuzu ifade ediyor, merkezi huzurunuzda saygı ile eğiliyoruz.

Ruhunuz sad olsun.

Mehmet AKARCA
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı

Anıtkabir'i Ziyaret Eden Resmi Heyetler

28.05.2015 DZ K.K.LİĞİNİN MİSAFİRİ
KORE CUMHURİYETİ DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANI

02.06.2015 K.K.K.NİN MİSAFİRİ
GÜNEY AFRIKA K.K. KOMUTANI

It is indeed an honor and privilege for me as the Chief of the South African Army to be afforded an opportunity to visit and pay my respects to the mausoleum of the "Father of the Turks". As South African people we draw inspiration from the words he uttered many years ago that "Peace at home, peace abroad". These words ring true today for our forces who are deployed in various conflict areas on the Continent of Africa to ensure that our Continent can enjoy peace and prosperity. This is also the vision that guides Turkey in its external relations with our countries. I sincerely hope that my visit to the Turkish Army will help take forward the vision of the "Father of the Turks".

Mosa Moisa
Chief of the SA Army

祖国과 국민을
무엇보다 사랑하는 케말타사에게
존경과 경의를 표합니다.
2015. 5. 28
대한민국 해군참모총장
해군중장 이병진

Anıtkabir'i Ziyaret Eden Resmi Heyetler

05.06.2015 ANKARA ÜNİ. TIP FAKÜLTESİ
2014-2015 YILI MEZUNİYET TÖRENİ

09.06.2015 ANKARA GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
MEZUNİYET TÖRENİ

[illegible]

9 Haziran 2018

Ulu Önder Atatürk

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi 2014-2015 mezunları kongresinde
konuşurken.

Astım şüphesi nedeniyle yapılan ilerleyişimize
Cumhurbaşkanı ve Genel İhtisarı Sadık Kocaşimaz
Beri 'Türk halkımıza emanet ediniz' sözünde
güvenine layık olma için selamlaşmaya
SBZ veriyoruz

2014-2015 Mezunları adına
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Pekeni
Prof. Dr. Saadettin Duran

TÜRKÇEMİZ NEREYE GİDİYOR?

Prof. Dr. Olcay ÖNERTOY*

Türkçemiz seksen yaşını aştı. İnsan yaşamında oldukça uzun bir süreç. Ancak bu süreç bir dil için uzun sayılacak bir süreç değil. Hele dilin, bir ulusu, ulus yapan öğelerden biri olduğu göz önünde tutulursa. Ulus varlığını korudukça, dil de varlığını koruyacaktır. Ancak dilimiz 1950'li yıllardan başlayarak bir dalgalanma yaşamakta. 1980'li yıllardan bu yana da iki sorunla karşı karşıya: Bir, dilimize giren yabancı sözcükler, iki, dilimizin kullanımına özen gösterilmeyiş.

İslamiyet'in kabulü ile dilimize, dilbilgisi kurallarıyla birlikte giren Arapça, Farsça sözcüklerin oluşturduğu, Osmanlıca adını alan karma dili Türkçeleştirme çabaları Tanzimat dönemine değin gider. Çünkü, Osmanlıca resmi yazışma ve yazın dili olarak gelişmesini sürdürürken, halkın kullandığı konuşma diliyle arasında büyük bir ayrılık ortaya çıkar. Bu, dilimizin yabancı dillerin etkisinde kalışının yarattığı ilk sorundur. Bu sorunun ilk ayırıcısına varanlar da Tanzimat dönemi aydınlarıdır.

Batı'yla ilişkilerimizin başladığı Tanzimat döneminde, uygarlıkça Batı'dan ne ölçüde geri kaldığımız gerçeği ortaya çıkınca, uygarlıkça yükselebilmemiz için düşünülen ilk umar, önce halkın kültür düzeyini yükseltmektir. Bunun için de, halkı aydınlatmak amacıyla yazılacak yazıların, anlayabilecekleri bir dille yazılması gerektiği düşüncesi ilk çözümdür.

Geniş bir kitleye seslenebilecek ilk yayın organının da gazete olduğu düşünülmüştür. Gazetenin yayın organı olarak uygun görülmesi Tanzimat döneminden önce II. Mahmut zamanında ortaya çıkmıştır. II. Mahmut halka devlet işleriyle ilgili bilgi vermek amacıyla bir gazete çıkarılması buyruğunu vermiş, 1831'de yayımlanan ilk resmi gazete olan Takvim-i Vakayi'de yayımlanacak yazıların dilinin halkın anlayabileceği düzeyde olması gerektiğini belirtmiştir. Böylece dilde yalınlaşma hareketi ilk olarak gazete dilinde başlamış olur.

Takvim-i Vakayi'yi izleyerek 1860'ta Agâh Efendi'ce çıkarılan Tercüman-ı Ahval'in önsözünde Şinasi; "Şiir ve İnşa" makalesinde Ziya Paşa, her ikisiyle aynı düşüncede olan Namık Kemal, kullanılan dili, yazı dilini eleştirmişler ve düzeltilmesi için çözüm önerilerinde bulunmuşlardır.

Bu eleştiriler ve getirilen öneriler, yazı ve yazın dilinin anlaşılır olması gerektiği düşüncesinin yoğunluk kazanmaya başladığını gösterir. Ancak, dilimizi Arapça, Farsça

sözcüklerden temizleme çabaları sürerken batıdan Fransızca sözcüklerin dilimize girmeye başlaması dikkat çekiyor. Batı'yla ilişkilerimizin Fransa'yla başlaması, gençlerin öğrenim için Fransa'ya gönderilmesi, Batı yazınından çevirilerin Fransız yazınından yapılması, doğal olarak Fransızca sözcüklerin dilimize girmesine yol açmıştır. Özellikle o dönemin Batılılaşma tutkusunda, o yılların söyleyişiyle "alafrangalaşma sevdasında" olanlar, Fransızca dergi ve kitap okuyor görünme, konuşurken Fransızca sözcükler kullanma, özentisine kapıldıkları gibi, kimi yazar ve şairler de roman, öykü ve şiirlerinde Fransızca sözcükleri kullanmaktan kaçınmamışlardır. Böylece dilimiz yapay bir dil olmuştur.

Bu durumda dilde yalınlaşma düşüncesi uygulanamamış, Türkçe kullanımı "yazın ve sanat toplum içindir" düşüncesini taşıyan, Şinasi, Ziya Paşa ve Namık Kemal'in birkaç denemesinden öteye geçmemiştir. Bu dönemde Osmanlıcadan kurtulamayışın bir nedeni, yazında yalın bir dille sanat yapılamayacağı düşüncesi, ikincisi de resmi yazışmalarda Osmanlıca kullanımının koşul olmasıdır. Çünkü, henüz Osmanlılık düşüncesi egemendir.

Dilimizin bilinçli olarak Türkçeleşmesi hareketi "Genç Kalemler" dergisiyle başlar. 1911 yılında Selanik'te, Ömer Seyfettin, Akil Koyuncu, Rasim Haşmet, Ali Canip gibi gençlerin çıkardıkları "Genç Kalemler" dergisinde ilk olarak "Milli Edebiyat" kavramı ve ulusal bir yazın oluşabilmesi için ulusal bir dil olması gerekliliği ortaya konulmuştur.

Derginin ilk sayısından başlayıp, başmakale olarak yayımlanan "Yeni Lisan" başlıklı yazılarda, Türkçenin konuşma dili olduğu gibi, bilim ve sanat dili olarak da kullanılabileceği savunulur. Ömer Seyfettin, Türkçenin bilim ve sanat dili de olabileceğini şu sözlerle savunur:

"Yeni lisan için ikinci bir rivayet var; deniliyor ki: << Bu lisan bir ilim lisanı olabilir; fakat bir sanat lisanı asla! >> bu hata, kocaman bir saçmadır. Her şeyden evvel, dünyada hiçbir kavim gösterilemez ki iki lisana sahip olsun, ilim kitaplarını birincisiyle, edebi kitaplarını ikincisiyle yazsın."(1)

Böylece ilk olarak Ömer Seyfettin Türkçenin hem bilim, hem de sanat için yeterli olduğunu duyurmuş olur. Ömer Seyfettin'in öyküleri, Ziya Gökalp'in şiirleri yeni dil anlayışına

*Ankara Üniversitesi, DTCE, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü E.Öğr.Üyesi

uygun örnekler olarak dergide yayımlanır. 1912'de derginin kapanmasıyla, yazar ve şairlerin büyük bir bölümü İstanbul'a gelerek yazılarını ve şiirlerini "Türk Yurdu" ile benzeri dergilerde yayımlamayı sürdürürler. Önce bu harekete karşı çıkanların ve gençlerin de katılımıyla, Cumhuriyet ilan edilirken, konuşma dili, yazı ve yazın dilinde yerini almış, Tanzimat döneminde başlatılan dili yalınlaştırma çabaları da sonuçlanmış olur. Sıra Türkçenin kendisine uymayan abece ile yazılmasını çözümlemek gerektiği sorununa gelmiştir. Yazıyı kolaylaştırma düşüncesi ilk olarak 1862'de ortaya atılmışsa da, ara ara üzerinde durulan bu SORUN 1928'e değin çözümlenememiştir.

23 Mayıs 1928'de Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin önerisiyle Bakanlar Kurulu bir << dil encümeni >> kurar. Bu yarkurulun hazırladığı 41 sayfalık yazanak (rapor) Atatürk'e sunulur. Atatürk de 9 Ağustos gecesi Sarayburnu Park'ında abecenin yenileştirileceği muhtusunu verir. "Arkadaşlar, güzel dilimizi ifade etmek için yeni Türk harflerini kabul ediyoruz. Arkadaşlar, bizim güzel, ahenkli, zengin lisanımız yeni Türk harfleriyle kendini gösterecektir." Böyle bir devrimin gerçekleşmesi için beş yılla on beş yıl arasında bir süre gerektiğini söyleyen uzmanlara, üç ay süre tanıyan Atatürk, 1 Kasım 1928'de abece devrimini kesinleştirmiştir. Abece hazırlanırken, sözcüklerin doğru okunması için harf eklenmesi gerektiği görüşüne de şu yanıtı vermiştir. "Lisanımıza karışmış fakat atılması zaman meselesi olan yabancı kelimelerin hatırı için Türk alfabesine harf ilavesini asla münasip görmem."

Yazı devriminden dört yıl sonra bir temmuz gecesi yapılan toplantı sırasında Atatürk konuklarına, "Dil işlerini düşünmek zamanı gelmiştir. Ne dersiniz?" diye sorduğunda olumlu yanıt alınca "Öyle ise Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti gibi bir de ona kardeş bir dil cemiyeti kuralım."

Adı Türk Dili Tetkik Cemiyeti olsun" der. Kurulan cemiyetle dil çalışmaları başlarken, 01 Kasım 1932'de Büyük Millet Meclisini açarken yaptığı konuşmasında, bütün devlet örgütlerini bu çalışmalara katılmaya çağırmıştır: "Türk dilinin kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğine kavuşması için bütün devlet teşkilatımızın dikkatli, alakalı olmasını isteriz." Türk Dili Tetkik Cemiyeti'nin adı, 1936'da toplanan üçüncü Türk Dil Kurultayı'nda Türk Dil Kurumu olmuştur.

Atatürk, dilde ilk yalınlaşmanın bilim terimleri üzerinde yapılması buyruğunu vermiş, uzmanlar fen bilimleri ile ilgili terimleri Türkçeleştirmeye başlamışlardır. Matematik terimlerini Türkçeleştirmeyi Atatürk yapmış, günümüzde de kullanılan, özellikle geometri terimlerini Türkçeleştirmiştir. Sıkı

çalışmalar sonunda 1937-1938 öğretim yılına yeni terimlerle yazılmış kitaplarla girilebilmiştir. Atatürk bu olaydan duyduğu mutluluğu, 1937'de Büyük Millet Meclisini açarken yaptığı konuşmada şu sözlerle dile getirmiştir: "Dil Kurumu en güzel ve feyizli iş olarak türlü ilimlere ait terimleri tespit etmiş ve bu suretle dilimiz yabancı dillerin tesirinden kurtulma yolunda esaslı adımını atmıştır."

Türk Dil Kurumu atılan bu adımın ışığında, dil- kültür ilişkisinin taşıdığı önemin bilinciyle, terim sözlükleriyle birlikte, genişletilerek baskıları yenilenen Türkçe Sözlük, Yazım Kılavuzu, bilim insanların makalelerini yayımladığı Belleten'ler, aylık Türk Dili dergisi, derginin değişik yazın türleriyle ilgili özel sayıları, Derleme ve Tarama sözlükleri ve bilimsel kitaplar yayımlayıp, kurultaylar düzenleyerek, Türkçeyi doğru ve güzel kullanmayı özendirici ödüller vererek çalışmalarını sürdürmüştür.

Ancak, her devrime karşı çıkışlarda olduğu gibi, dildeki özleşmeye de karşı çıkanlar oldu. İlk karşı çıkış dilin varsıllığını yitirdiği üzerineydi. Daha sonra birtakım anlamsız sözcükler üretilip, Dil Kurumu'nca çıkarılmış gibi göstererek kurumla alay edilmesine yol açanlar görüldü. Atatürk'ün ilke ve devrimlerine karşı çıkanlar, çok partili düzene geçilince açıkça ortaya çıktı. İlk saldırılar, 14 Mayıs 1950'de yapılan seçimleri Demokrat Parti'nin kazanmasıyla başladı. İlk yapılan da Türkçe okunan ezanının yeniden Arapçalaştırılması oldu. 1945'te Türkçeleştirilen anayasa eski dile çevrildi. Bir ölçüde 12 Eylül döneminde kurumun kapatılmasının ön çalışmaları olan bu saldırılara karşın, Dil Kurumu yılmadan uğraş verdi.

Atatürk'ün, Türkçeyi varsıllaştırmak, aslındaki güzelliğine kavuşturmak için devlet kuruluşlarına verdiği görev, 1980'de Dil Kurumunun devlet dairesine dönüştürülmesiyle tersine döndü, dile siyaset karıştı. Dilimiz yeniden sorunlarla karşılaşmaya başladı. Önce, kullanımı yerleşmiş Türkçe sözcükleri dilimizden atma çalışmasına girişildi. Bu çabayı benimseyen kimi bilim insanları da günümüze değin gelen, Türkçenin bilim dili olma yönünden yetersiz olduğu görüşüne katılıp, yazılarının bilimsellik taşıması gerektiği düşüncesiyle yazılarını, yabancı sözcük ve terimler kullanarak yazmaya başladılar. Oysa Türkçemiz, gerek bilim gerekse yazın dili olarak varsıl bir dildir. Bu yanlış görüş, Türkçeyi kullanma yeteneğini kazanamamaktan ileri geliyor sanırım.

Türkçemizin yetersiz bir dil olarak görülmesinde, İngilizce öğretim yapan okul ve üniversite sayısının artmasının da rolü var sanırım. Anaokulları bile İngilizce öğretim yaptığını

¹ Ömer Seyfettin Yeni Lisan, Genç Kalemler , , C.II, S.3, 1911

TÜRKÇEMİZ NEREYE GİDİYOR?

duyurabiliyor. Veliler de çocukları okula başlarken yabancı dille öğretim yapan okulları yeğlemeye başladılar. Ama şu unutulmamalıdır ki, yabancı dil öğrenmek için önce kendi dilimizi iyi bilmemiz gerekir. Ne yazık ki yabancı dille öğretim yapan okullarda gençlerin iki dili de iyi bilmedikleri için kendilerine özgü bir dille konuştukları da dikkat çekicidir. Bu eleştiriler, yabancı dil öğrenilmesine karşı bir tutum olarak düşünülmemelidir. Batı'yla ilişkilerimiz açısından bir, dahası birkaç yabancı dil öğrenilmelidir. Ama önemli olan yabancı dil Türkçeyi küçümsememektir.

Tanzimat dönemindeki Fransızca düşkünlüğü günümüzde yerini İngilizceye bıraktı. Bir özentî içinde, daha çekici olacağı düşünülerek, iş yerlerine, tecim evlerine, otel, motel, dinlence yerlerine, televizyon kanallarına yabancı adlar veriliyor.

Dilimize giren yabancı sözcükler, İngilizceyle de kalmıyor. Arapça, Farsça sözcüklerin de kullanıldığını görüyoruz. Atatürk'ün, yeni abece hazırlanırken karşı çıktığı sözcüklerin aslına uygun sesletilmesi için yeni harf eklenmesi

önerileri zaman zaman yeniden gündeme getiriliyor. Ama, unutulmamalıdır ki bir dile yabancı dilden giren sözcükler, o dilin sesletimine uygun seslendirilirler.

Türkçenin kullanımına özen göstermeyişe gelince: Bilindiği gibi, yazı diliyle konuşma dili birbirinden ayrıdır. Yazıda sözcükler aslına uygun yazılır. Ama günümüzde bu kullanıma özen gösterilmediği dikkati çekiyor.

Örneğin: "Bir şey" yazılması gerekirken "bi şey", "geliyor, gidiyor" yerine "geliyo,gidiyo", "ne yaparlar" yerine "naparlar", "pek iyi" yerine "peki" gibi yazılımlarla karşılaşıyoruz. Uzatma iminin aynı zamanda inceltme imi olduğu göz önüne alınmadan "zeka, fedakarlık, yegane, Hakkari" gibi yanlış yazım ve okuyuşlar da gözden kaçmıyor. Bu arada yanlış sesletimler de yaygınlaştı: "kabine-kābine, hakem-hākem, alfabe-alfābe, Irak-Īrak, Hālit- Halit" olarak seslendiriliyor.

Bir de gereksiz yere yardımcı eylem kullanmak modası çıktı. Özellikle iki eylem "yapmak" ve "gerçekleştirmek". "Harcamak" yerine "harcama yapmak", "etkilemek" yerine "etki yapmak", "ödemek" yerine "ödeme yapmak" gibi. Ayrıca "sempozyum gerçekleştirmek, görüşme gerçekleştirmek, konferans gerçekleştirmek" biçiminde kullanımlara da sıkça rastlıyoruz. Örnekler çoğaltılabilir.

Bütün bunların üstüne, şimdi de Osmanlıca tutkusu başladı. Her şeyden önce Osmanlıca ile eski yazıyı birbirinden ayırmak gerekir. Osmanlıca, yazımızın başında belirttiğimiz gibi karma bir dildir. Arap abecesi ile yazılır. Eski yazı ise abece devriminden önce Türkçenin Arap abecesiyle yazılmasıdır, Eski Türkçe olarak da adlandırılır. Bu nedenle eski yazıyı bilmek Osmanlıca'yı bilmek ve anlamak için yeterli değildir. Tek başına Arapça ya da Farsça bilen de Osmanlıca'yı anlayamaz. Osmanlıca'yı anlamak için üç dili de bilmek gerekir.

Günümüzde yalnızca edebiyat fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı ile Tarih bölümleri öğrencilerinden başka (onların da ne ölçüde bildiği tartışılır) Osmanlıca bilen yoktur. Bu nedenle Osmanlıca bilenlerin sayısı gittikçe azalmaktadır. Zaten belli bir kesimin kullandığı, halka inmeyen bir dili zorla öğretmeye çalışmanın hiçbir anlamı yoktur. Biz Osmanlı değil, Türk olduğumuz için, en güzeli, Türkçemizi içine düşürüldüğü yanlışlardan kurtarıp, kullanılışını yaygınlaştırmaktır. Unutulmamalıdır ki, dil bir toplumu ulus yapan en önemli öge olduğu gibi, kültürünün gelişmesinde de en önemli araçtır. Dilimize sahip çıkmaksak kültürümüzü de yitiririz.

Prof. Dr. Oğuz AYTEPE (*)

Siyasi, iktisadi ve askeri çıkar çatışmaları I.Dünya Savaşı'ndan önce dünyayı iki kutuplu merkez haline getirdi. Kutuplar arasındaki rekabet tarafları hızla genel savaşa sürükledi. Savaşın başladığı sırada Osmanlı Devleti Trablusgarp ve Balkan Savaşları'nın yorgunluğu içinde yaralarını sarmakla meşguldü. Başlangıçta tarafsızlığını ilan etmesine karşın, devletin idaresini elinde bulunduran İttihat ve Terakki Cemiyeti Hükümetine yönelik Alman tazyik ve tahriki, Osmanlı Devleti'ni hızla savaşın içine sürükledi. Türk milleti manevi bakımdan yıpranmış, takatsiz ve huzursuz bir durumda bu savaşın bütün yükünü üstlenmiş, canından çok sevdiği çocuklarını cephelere göndermişti. Gidenlerin dönmediği bu cephelerde yüz binlerce vatan evladı şehit olmuş, bir o kadarı esir düşmüş, yaralanmış, hastalanmış ve çok azı evlerine dönebilmişti.

Bu savaşın pek çok cephesi vardır: Bunlar içinde bir cephe vardır ki bu cephe, büyük Türk milletinin her ailesinden; bir can, bir vücut parçası alan, ıstırap ve gözyaşına sebep olan, bir milletin "Ya istiklâl ya ölüm" parolasıyla yeni bir kahramanlık destanı yazdığı ve hatıralarımızda hâlâ canlılığını koruyan Çanakkale cephesidir.¹

Çanakkale Savaşı Türk tarihinin dönüm noktalarından biridir. Çanakkale'de Türkler 18 Mart 1915 deniz ve 24 Nisan 1915 kara savaşlarıyla 8 ay 14 gün süren bir ölüm kalım savaşı yapmışlardır. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda en başarılı olduğu cephe. Savaşın en kanlı bölümü bu cephede olmuştur. Çanakkale Zaferi'nin, Türk ulusunun kahramanlıkla bezenmiş tarihinde ve Mustafa Kemal'in kariyerinde seçkin bir yeri vardır.

Çanakkale Savaşı; deniz, kara ve hava harekâtı ile bir bütün oluşturmaktadır. Deniz ve kara savaşları birbirinden önemli, değerli sonuçlar doğuracak, kahramanlıklar sergileyecek niteliktedir. "Şark meselesinin" bir evresini oluşturan Çanakkale Savaşı, Osmanlı İmparatorluğu'nu savaş dışı bırakıp topraklarını paylaşmak amacını taşıyordu. Çanakkale Savaşı'nın olumlu sonuçları onun önemini gözler önüne sermektedir. Zafer kazanılmasıydı, bugün Türk Devleti muhtemel olarak var olamazdı.

Çanakkale Savaşı, dünyanın her tarafında sürdürülen ve İngiltere-Fransa-Rusya (itilaf) bloğu ile Alman-Avusturya-Osmanlı (ittifak) bloğu arasındaki savaşın cephelerinden biri olarak belirlendiği oranda doğru anlaşılabilir.

İtilaf Devletlerinin Çanakkale'ye saldırılarının pek çok nedeni vardır. Müttefiklerce önemli olan aralarındaki bağlantının kesilmesi tehlikesiydi. Ruslar Kafkasya'yı, İngilizler de Mısır ve Hindistan yollarını Türklerle karşı savunmak zorunda idiler. İngilizlerin amacı Türklerin Mısır üzerine yürüyüşlerine engel olmaktı. Bunun için de Osmanlı Devleti'nin Boğazları'na saldırmak, İstanbul'u işgal edip Başkent'i ele geçirerek İmparatorluğu savaştan çekilmeye zorlamak, böylece Almanları Ortadoğu'dan uzaklaştırmak, Bulgaristan'ın merkezi devletlere katılarak harbe girmesine engel olmak, Karadeniz Boğazı'nı Ruslardan önce ele geçirip, Boğazlar üzerinde kesin söz sahibi olmak, Karadeniz Boğazı'nın Ruslara bırakılması zorunluluğu doğarsa, Çanakkale'yi elde tutarak Rusların Akdeniz'e çıkmalarını önlemektir. Bunu bilen Osmanlı Devleti 27 Eylül 1914'te, Osmanlı İmparatorluğu savaşa katılmadan önce, Çanakkale Boğazı'nı abluka etti ve yabancı gemilere kapattı.²

Çanakkale cephesinin açılması 1914 Ağustos ve Kasım aylarında düşünülmüş, çeşitli nedenlerle uygulamaya konmamıştır. İngilizlerin Çanakkale'yi zorlama planı ve uygulaması Deniz Bakanı Winston Churchill'indir. Churchill'e göre Osmanlı Devleti harbe girdiği andan itibaren Mısır tehdit edilmiş oluyordu. Bu tehdidi önlemek için Churchill'in düşündüğü ilk önlem İngiliz deniz kuvvetlerinin İskenderun önünde bir nümayiş yaparken Çanakkale'nin donanma tarafından zorlanması idi. Ancak, donanmayı destekleyecek asker olmadığından bu plan uygulanamayacaktır.

Osmanlı Devleti Kafkasya'dan Ruslara saldırınca, Rus hükümeti İngiltere ve Fransa'dan bu tehdidin önlenmesini istedi ve Churchill'in planı uyarınca Boğaz önünde beklemekte olan Birleşik Donanma Komutanı Amiral Carden, 19 Şubat 1915'te Kumkale ve Seddülbahir tabyalarını bombardımana başladı. 25 Şubat'a kadar aralıksız yapılan bombardımandan

* Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Emekli Öğretim Üyesi.

¹ Zekeriya Türkmen, "Çanakkale Muharebeleri'nde Türk Ordusunun Kara Harekâtına Dair Kısa Bir Değerlendirme", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Yıl. 7, Ağustos 2009, Sayı. 14, s.57.

² Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi, (Haziran 1914-25 Nisan 1915), V. Cilt, I. Kitap, (Haz., E.Kur.Alb.Muhterem Saral vd.), Ankara, Genelkurmay Basımevi, 2012,s.273.

ÇANAKKALE SAVAŞI KAHRAMANLARINDAN TÜMGENERAL HASAN HAYRİ AYTEPE

sonra, 17 Mart'ta süregelen deniz harekâtı başarıya ulaşamamış ve bombalamaya ara verilmişti.

Amiral Carden'in Boğaz'da gece gündüz sürdürdüğü operasyonlar başarılı olamayınca görevden alındı ve yerine Amiral de Robeck atandı. ³ Amiral de Robeck komutasındaki Birleşik Donanma 18 Mart 1915'te Queen Elizabeth savaş gemisinden verilen işaretlerle boğazı zorlayarak geçmeye çalıştı. Ancak Türk topçusunun tabyalardan atılan isabetli topları ve özellikle Nusret Mayın Gemisi'nin manevra sahası içine yerleştirdiği mayınlara çarpan gemileri büyük zayıat vererek geri çekildiler.

Bu yenilgi özellikle Fransa ve İngiliz sömürgelerinde olumsuz yankılar uyandıracak niteliktedir. Psikolojik etkisi büyüktür. Olay bir prestij meselesi haline gelmiştir. Kesin sonucu Batı cephesinde arayanların muhalefetine karşın, Gelibolu Yarımadası'na çıkarma yapılması, Boğaz istihkamlarının susturularak donanmaya yol açılması kararlaştırılır. ⁴

Bunun üzerine müttefikler karaya asker çıkarmak için hazırlıklara başladılar. General Ian Hamilton komutasındaki İngilizler 25 Nisan'da Gelibolu Yarımadası'na çıkmayı başardılar. Fransızlar da Kumkale'ye yerleştiler. Bundan sonra iki taraf arasında uzun ve yıpratıcı bir savaş başladı. İngilizlerin bir çevirme hareketi Mustafa Kemal'in Anafartalar'da zamanında müdahalesiyle sonuçsuz kaldı. Almanya'nın yoğun silah, cephane yardımı sayesinde müttefikler geri çekilmek zorunda kaldılar ve 9 Ocak 1916'da askerlerini gizlice gemilere bindirerek Çanakkale'den uzaklaştılar. Böylece müttefikler Türk gücüne, vatanseverliğine yenilmişler ve İstanbul kurtulmuştu.

I.Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'na katılan ve hemen her cephede savaşan amcam, merhum Tümgeneral Hasan Hayri Aytepe Harp Okulu'ndan mezun olduktan sonra Mülazım-ı Sani (Asteğmen) rütbesiyle 4. Ordu, 10. Tümen, 30. Alay, 2. Bölükte Piyade takım komutanı olarak Kanal (Sina-Filistin) Cephesi'nde savaşa katıldı. ⁵ Almanların teşvik ve desteği ile 2/3 Şubat 1915'te açılan cephede beklenen sonuç alınamayınca asıl kuvvetler gerilere alınmış, Çanakkale Savaşı'nın şiddetlenmesi üzerine 4. Ordunun bir kısım birlikleri bu cepheye katılmıştır.

1915 Mayıs ayı başında Seddülbahir'de 5. Ordu'ya bağlı aynı birlikte takım komutanı olarak göreve başlayan Astğm. Hasan Hayri [Aytepe] İngilizlerin bütün güçleriyle saldırdıkları stratejik bir bölgeyi savunacaktı.

İtilaf devletleri 27 Mart 1915'te geniş çapta askeri çıkarma

harekâtına karar vermişler, ancak kara kuvvetleri çıkarma harekâtına hazır duruma getirilememiştir. ⁶ İngiltere ve İskenderiye'den gönderilen, beş piyade tümeni ve bir piyade tugayından oluşan çıkarma birlikleri Gelibolu yarımadasına gönderilmiştir.

Boğazı donanma ile geçemeyen İtilafçıların kara harekâtına girişeceğini tahmin eden Türk tarafı Gelibolu'da 5. Orduyu oluşturmuş ve başına da Alman generali Otto Liman von Sanders Paşa'yı getirmişti. Liman von Sanders ıslah heyetleriyle gelmiş bir generaldi. O'nun planı düşmanın asıl kuvvetleriyle Saros körfezine çıkacağı varsayımına dayanmaktaydı. Oysa müttefikler Seddülbahir ve Kabatepe'ye çıkarma yapacaklar, Saros körfezinde ise gösteri hareketleri düzenlenecektir. Kumkale'ye çıkacak Fransız birliği o yöredeki 2 Türk tümeninin gerçek çıkarma yerine müdahalesini önleyecektir.

Seddülbahir'e çıkanlar 1.gün Alçıtepe'yi, Kabatepe'ye çıkanlar da 1. gün Conkbayırı - Kocaçimen hattını ele geçireceklerdir. Amaç Kilitbahir Platosunu düşürmek ve Boğaz tabyalarının gerilerine inerek onları susturmak ve boğazı açmaktır. İngilizler Boğazların kolay açılacağını ve Osmanlı Devleti'nin kısa bir süre içinde (1 hafta) savaş dışı edileceğini hesaplamakta idiler.

Gelibolu harekâtı 23 Nisan olarak belirlenmiş ancak fırtına ve havanın düzelmemesi nedeniyle çıkarma 25 Nisan'a ertelenmiş ve planladığı şekilde uygulanmıştır. Çıkarma harekâtı gün ağarmadan başlamış, ilk çıkarmanın Kabatepe-Arıburnu arasındaki sahil bölgesine yapılması planlanmıştır. Ancak çıkarma araçları akıntının etkisiyle kuzeye kaydığınan, Büyük ve Küçük Arıburnu bölgesine çıkan kuvvetlere ilk ateş bu kıyıları gözetleyen iki manga tarafından açılmıştır. Donanma ateşi desteğinde çıkarma hızını artıran Anzak kuvvetleri karşısında Türk birlikleri büyük zayıat vermiş ve çekilmek zorunda kalmıştır. ⁷

Arıburnu'na çıkarma yapan İngiliz kuvvetleri, kıyıda ki zayıf gözetleme birliklerini atarak Conkbayırı'nı tehdit eder duruma gelmişlerse de 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal'in inisiyatifini kullanarak müdahalesiyle Çanakkale Boğazı için hayati önem taşıyan bu kilit nokta, İngilizlere kaptırılmamış, kara muharebelerinin kaderi daha ilk günde Türklerin lehine çevrilmiştir.

Müttefik çıkarma planına göre Kuzey Çıkarma Grubunu

³ A.g.e., s.157.

⁴ Abdurrahman Çaycı, "Çanakkale ve Gelibolu Yarımadasının Atatürk'ün Askeri Kariyerindeki Yeri", Çanakkale Savaşları Sebep ve Sonuçları Uluslararası Sempozyumu, Çanakkale 14-17 Mart 1990, Türk Tarih Kurumu Başımevi, Ankara, 1993, s.60.

⁵ Kara Kuvvetleri Komutanlığı Emeklilik Şubesi Arşiv Müdürlüğü, Şahsi Dosyası (P.331-298).

⁶ Aspalat Oğlander, Büyük Harbin Tarihi Çanakkale Gelibolu Askeri Harekâtı, Cilt I. (Yay.Haz.Metin Martı), Arma Yayınları, İstanbul, 2005, s.137.

⁷ Zekeriyâ Türkmen, "19'uncu Tümen Ceridesine Göre Çanakkale Muharebeleri'nde İlk Gün: 25 Nisan 1915 Kabatepe-Arıburnu-Conkbayırı Bölgelerindeki Muharebeler", Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi, Yıl.8 Ağustos 2010, Sayı. 16, s.223.

oluşturan Anzak Kolordusu kuzeyde Kabatepe bölgesine çıkarma yaparken, Güney Çıkarma Grubu Seddülbahir bölgesine çıkarılacak ve asıl taarruz bu bölgeden yapılacaktır. General Hamilton, yarımadanın güneyinde taktik açıdan bir kilit nokta oluşturan Alçıtepe'yi ele geçirmek amacıyla çıkarma yeri olarak Seddülbahir ve yakın çevre kıyılarını seçmiştir. Çıkarma bölgesinde zayıf Osmanlı birlikleri bulunuyordu. Böylece Alçıtepe'den sonra Kilitbahir Platosu da ele geçirilerek Boğaz'daki Türk topçusu arkadan vurulacaktı.

25 Nisan sabahı saat 04.30'da donanma ateşiyle birlikte Seddülbahir'de çıkarma harekâtı başladı. Çıkarma yapan İngiliz tümeninin karşısında sadece 26. Türk Alayının bir bölükle takviyeli Binbaşı Mahmut Sabri komutasındaki 3. Taburu vardı. Düşmanın üstünlüğüne karşın isabetli ve sürekli Türk ateşiyle Ertuğrul koyunda karaya ilk çıkan grup erimişti.⁸

Sürekli takviye alan İngiliz birlikleri akşam olmadan kuvvetli bir kıyı başı mevzii tutmak amacıyla Karacaoğlan ve özellikle Aytepe (141 Nolu Tepe), Gözcübaba tepelerini ele geçirmeye çalışmıştır. İngilizler inatla Aytepe'ye taarruz ederken bir kolla Ertuğrul Koyu'ndan Gözcübaba'ya ilerlemeye başlamıştır. Ertuğrul savunmasında mükemmel bir dirayet ve kahramanlık gösteren Yahya çavuş Aytepe'nin sarıldığı haberi üzerine kendi inisiyatifıyla toplayabildiği erlerle Aytepe'yi saran kuvvetlere süngü hücumuna geçmiş, fakat Aytepe'nin düştüğünü görünce Gözcübaba'ya geri dönmüştür.⁹

Aytepe bir karşı saldırıyla geri alınmış ancak, Anzaklar Aytepe'yi lağım (bomba) koyarak yok etmişler ve saldırarak tekrar almak istemişlerdi. Amcam takımıyla karşı saldırıya geçerek düşmanı uzaklaştırmış ve Aytepe'yi kurtarmıştı. Yeniden düşman saldırısı beklediği halde, taarruz olmamış ancak 21-23 Temmuz 1915'te şiddetli topçu ateşi olmuştu.

Anzaklar çekildikten sonra hemen hepsi İzmirli gençlerden oluşan amcamın kahraman askerleri ellerinde tüfekleriyle toprak altından çıkarılmışlar ve göz yaşları içinde tüfekleri ellerinde defnedilmişlerdi.

"Lağım açılan yerde düşmanın saldırısını uzaklaştıрмаğa muvaffak olan Birinci Mülazım [Asteğmen] Hayri Efendi'ye Tümeninden bir Harp Madalyası geldi ve kahraman göğsüne takıldı."¹⁰

Seddülbahir'deki harekât, Temmuz 1915 başlarına kadar çok kanlı geçen süngü hücumları ve karşı taarruzlarla devam eden Birinci, İkinci, Üçüncü Kirte Muharebeleri, Kerevizdere ve Zığındere Muharebelerinden sonra mevzi muharebelerine dönüşmüştür. Böylece işgal kuvvetleri, 3-4 kilometrelik bir arazide çakılıp kalmış, Alçıtepe ve Kirte ele geçirilememiş, durum çekilmeye kadar değişmeden böyle devam etmiştir.¹¹

Çanakkale Savaşı'nın başarısız olması nedeniyle, İngiliz hükümeti Ian Hamilton'u İngiltere'ye çağırarak yerine General Monro'yu atadı. 7 Aralık 1915'te Çanakkale Cephesi'nin boşaltılmasına karar verildi. 20 Aralık'ta boşaltma hareketi başladı ve 9 Ocak 1916'da Anzak birlikleri geri çekildi.

Amcam Çanakkale Cephesi'nden sonra Kafkas Cephesi'ne katılmış, Bakû muharebelerinde yaralanmış, 1918'de yurda dönmüştür. Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi'nde; I-II. İnönü, Sakarya ve Büyük Taarruz muharebelerine katılarak Yunanlılara karşı savaşmıştır.

Tüm General Hasan Hayri Paşa, Çanakkale Cephesinde "Aytepe"yi bütün olanaksızlıklara karşın Takımıyla kahramanca savunduğu için 1934'te çıkan soyadı yasası uyarınca soyadımızı Aytepe olarak tescil ettirmiştir.

Amcam 1945'te Tugay ve 1946'da Tümen Komutanlıklarını Gelibolu'da yapmıştır.

Devlete yaptığı hizmetler karşılığında; 5. Dereceden Mecidi Nişanı, Harp Madalyası, Liyakat Madalyası ve İstiklal Madalyası ile ödüllendirilmiştir.

Genel Kurmay Personel Başkanlığı yapan amcam, 1957'de Emekli olduktan sonra Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığında kitap yazım çalışmalarına katılmış. 1967 yılında vefat etmiştir.¹²

⁸ Edward J. Erickson, *Gelibolu Osmanlı Harekâtı*, (Çev. Orhan Düz), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012, s.109 -114; Gürsel Akingüç, *Çanakkale Muharebeleri ve Muharebe Alanları*, İstanbul, İhlas Gazetecilik A.Ş., 2015, s.414-416.

⁹ *Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi (04 Haziran 1915-09 Ocak 1916)*, V. Cilt, III. Kitap, (Haz., Dr.Kur.Alb. Sertif Demir v.d.), Ankara, Genelkurmay Basımevi, 2012, s.16.

¹⁰ Münim Mustafa, *Cepheden Cepheye, 914-918*, Cilt, I, Ege Basım evi, İstanbul, 1940, s.68-70. Münim Mustafa Çanakkale Cephesinde amcamın komutanı idi ve Seddülbahir bölgesindeki muharebeleri ayrıntılarıyla adı geçen anılarında anlatmıştır.

¹¹ Topçu Kur. Bnb. Davut Sağır, "Çanakkale Cephesi'nde Kara Muharebeleri", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Yıl. 8, Ağustos 2010, Sayı. 16, s.201.

¹² K.K.K. E.Ş.A., Şahsi Dosyası.(P.331-298)

ATATÜRK'E GÖRE BALKAN YENİLGİSİNİN SEBEPLERİ (Askeri Strateji Bakımından Bir Analiz)

Yrd Doç. Dr. Ali GÜLER (*)

Atatürk ve Balkanlar

Çocukluk, ilk gençlik ve mesleki hayatının bir bölümü itibarıyla 57 yıllık yaşamının yaklaşık yarısını Balkanlarda geçiren Mustafa Kemal Atatürk; yaşamının sonuna kadar Balkanlara olan ilgisini azaltmadan sürdürmüştür.

Atatürk'ün baba soyu, Anadolu'dan gelerek önce bugünkü Makedonya Cumhuriyeti'nin Debre şehrine bağlı Kocacık'a yerleşmiş, sonra buradan Selanik'e göçmüşlerdir. Atatürk'ün anne soyu da Anadolu'dan gelerek önce Selanik'le Manastır arasında yer alan Vodina Sancağı'na bağlı Sofular Nahiyesine yerleşmiş, sonra Selanik ve Lankaza'ya göçmüşlerdir. Aile tarihi itibarıyla bir "Balkanlı" olan Mustafa Kemal Atatürk, 1881'de Selanik'te doğmuş, ilköğrenimine kadar yaşamı Selanik'te geçmiştir.¹

Mustafa Kemal'in eğitim ve öğretim yaşamında önemli bir yer tutan ilk ve ortaöğrenim süresinin önemli bir bölümü Selanik'te geçmiştir: Mahalle Mektebi (1887), Şemsi Efendi Okulu (1887-1893), Mülkiye Rüştiyesi (1894), Askeri Rüştiye (1894-1895). Lise eğitimi de yine önemli bir Balkan şehri olan Manastır'da geçmiştir: Askeri Lise (1896-1898).²

Şu halde Atatürk'ün doğumundan (1881) lise eğitimi sonuna (1898) kadar çocukluğu ve ilk gençlik yılları, yani yaşamının 17 yıllık bölümü Selanik ve Manastır olmak üzere Balkan topraklarında geçmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün meslekyaşamında da Balkanlar önemli bir yer tutmaktadır. Onun; 1907'de Selanik'teki 3. Ordu'ya tayin edilişinden, Diyarbakır-Silvan'daki 2. Ordu'ya bağlı 16. Kolordu Komutanlığı'na tayin edildiği tarih olan 1916 yılına kadarki hayatı da sırasıyla Selanik (Yunanistan), Üsküp

(Makedonya), Trablusgarp, Bosna, Arnavutluk, Bingazi, Derne, Topruk, Bolayır, Sofya (Bulgaristan), Belgrat, Çetine (Sofya'daki Ataşemiliterliğine ek görev olarak) ve Gelibolu Yarımadası'nda geçmiştir.³

Şu halde Trablusgarp ve Bingazi'de geçen kısa süreyi çıkaracak olursak, Atatürk, 1907'de Kurmay Yüzbaşılığından başlayarak 1916'daki Tuğgeneralliğe yükselişine kadarki süreyi de, yani çoğu çok çetin savaşlar ve deneyimlerle geçen yaklaşık 9 yıllık süreyi de Balkanlarda geçirmiştir.

Hem ailesinin, hem de kendisinin "Balkanlı" olması, ömrünün yarıya yakın süresinin (toplam 26 yıl) Balkanlarda geçmesi Atatürk'ün Balkanlara olan ilgisini anlamak için yeterlidir. Kaldı ki, Yıkılan Osmanlı Devleti'nden genç ve çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'ni çıkaran ve bu yeni devletin "Kurucu Cumhurbaşkanı" olarak, Türkiye'nin yakın komşuları ile ilişkilerini ve buna bağlı dış politikasını belirlemek görev ve sorumluluğunu üstlenmiş olması da Balkanlarla özel olarak ilgilenmesinin nedenlerini anlamamızı kolaylaştıran bir durumdur.⁴

Genel Olarak Balkan Yenilgisi

Askeri ve mesleki hayatının önemli bir bölümünü Balkanlarda geçiren Mustafa Kemal Atatürk Balkan Savaşını ve buradaki yenilgiyi genel olarak; Osmanlı Devleti ve Türk Milleti açısından "facia", "felaket", "eski zihniyetin çöküşü" ve "bilgisiz komutanların geri çekilişi" olarak değerlendirmektedir. Ordunun teşkilatlandırılmamasını, bir savunma planı olmayışını ve birliklerin eğitimsizliğini de savaşın kaybedilmesindeki önemli nedenler olarak ele almaktadır. Karlsbad Anıları'nda 1918 yılında şunları söylüyor:

"Balkan Savaşına gelince, bu da Türk ordusunun savaşla

* Emekli Öğretmen Albay, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi,
www.ajansguler@hotmail.com

¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bakınız: A. Güler, *Sanı Mustafam (Atatürk'ün Az Bilinen Yönleri)*, Truva Yayınları, İstanbul, 2010, s. 13 vd

² Mustafa Kemal'in öğrenim hayatı konusunda bakınız: A. Güler, *Sanı Mustafam (Atatürk'ün Az Bilinen Yönleri)*, s. 127 vd. A. Güler, *Askeri Öğrenci Mustafa Kemal'in Notları (Arşiv*

Belgeleri Işığında), Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2001, 1-82 s.

³ Bu görevlerle ilgili olarak bakınız: *Türk İstiklâl Harbine Katılan Tümen ve Daha Üst Kademelerdeki Komutanların Biyografileri*, 2. Baskı, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1989, s. 2-3.

⁴ R. Genç, "Atatürk ve Balkanlar", *Atatürk ve Manastır Sempozyumu (12-13 Ekim 1998, Manastır) Bildirileri*, Öz-Ten Ofset ve Tipo Yayıncılık, Ankara, 1998, s. 14.

kaybetmesi değildir, bir felakettir. Ancak, bu, Türk ordusunun hezimetidir. Türkiye'deki eski zihniyetin çöküşüdür. Türk ordusunun başında bulunan cahil komutanların geri çekilişidir. Bu esnada Türkiye'ye hakim olan cahil kişilerin tutumu Balkan devletlerinin askeri sonuç almalarına sebep olmuştur. Denilebilir ki bu savaş Türkiye için bir sürpriz olmuştur. Ordu, toplanabilmek için yeterli zamana ve bir plana sahip olmamıştır. Sadece sınır askerleriyle (avant-gardes) savaş kabul edilmiştir. Asıl hakiki büyük Türk ordusu teşkilatlandırılmamıştır. Öyle anlar olmuştur ki, silahsız millete başvurulacağı yerde küçük birlikler kurmaya çalışmışlardır. Tam yetkiyle iktidarda bulunan bazı kişilerin cehaleti ülkenin en değerli kısımları, ordu kullanmaya muktedir olmadan ki bu ordu büyük cesaretle savunmayı yapabilecek kudrette idi, düşmana terk etmişlerdir.”⁵

Bir Savunma Planı Olmayışı

Atatürk yukarıdaki değerlendirmesinde Balkan Savaşı yenilgisinin temel sebeplerinden biri olarak ordunun savunma planları olmayışını göstermiştir. Bu konudaki saptamalarını da başından geçen bir anı-olaydan hareketle gazeteci Asım Us'un bir sorusu üzerine anlatmıştır.

Atatürk Balkan Harbi ile ilgili anılarını Vakit Gazetesi Başyazarı Asım Us'a sofa sohbetlerinde anlatmış, Asım Us da bu konuşmaları aynen not etmiştir. Yazar bu konuda şunları yazıyor: *“Balkan faciası Osmanlı Devleti için önüne geçilemez bir felaket mi idi? Yahut Bulgarların, Sırların, Yunanlıların, Türkiye aleyhinde ittifak ederek taarruz hareketine girişmelerinden sonra panik şeklinde bir mağlubiyetten kurtulma çaresi yok mu idi? Bir gün Atatürk'ün sofrasında bu mesele konuşulmuştu. Atatürk Garp Trablusu ve Balkan Harplerine ve Rumeli müdafaasına ait hatıralarından bahsederek şöyle demişti:”*

“Balkan Harbi patladığı zaman ben Trablusgarp'ta bulunuyordum. Eğer ben o sırada orada bulunmayıp da Rumeli'nin herhangi bir noktasında bulunsaydım, O Balkan faciası olmazdı. Çünkü Selanik Kolordusu'nda bulunurken küçük Balkan devletlerinin birleşerek müşterek bir taarruz yapmaları ihtimalini düşünüyorduk. Ben böyle bir ihtimale karşı tatbik ve

takip edilecek müdafa planı üzerinde çalışmıştım. Bir gün bu müdafa planına ait haritaları masamın üstüne sererek meşgul bulunurken içeriye Talat Bey (Paşa)* ile o zaman İttihat ve Terakki Cemiyeti Genel Sekreteri olan Hacı Adil Bey girdiler. Kolordu Kumandanını ziyarete gelmişler. Bu münasebetle beni de hatırlamışlar. Selamlaşmadan sonra Talat Bey söz olsun kabilinden bana sordu:

-Kemal Bey çok dalmışsın, ne ile meşgul oluyorsun? Dedi. Önümüzdeki haritaları göstererek bunların Rumeli müdafa planı olduğunu söyledim. Bir gün küçük Balkanlı devletlerin birleşerek müşterek bir taarruz yapmaları ihtimaline karşı askeri hazırlıklarımızdır. Talat Bey:

-Ben asker değilim bu işlerden anlamam. Fakat bu gösterdiğin müdafa planlarını kim tatbik eder? Diye sordu. Ben elimle kendimi işaret ederek:

- Ben yaparım, dedim. Talat Bey bu mevzu üzerinde daha fazla konuşmadı, sustu. Esasen sadece hatı ve gönül almak kabilinden olarak benim yanıma uğramışlardı. Veda ederek ayrıldılar. Sonradan öğrendim ki, benim Rumeli'nin müdafa planları hakkındaki sözlerim Talat Bey'in pek garibine gitmiş Odadan çıktıktan sonra giderlerken Hacı Adil Bey'e:

- Gördün mü bizim deliyi? Demiş.”⁶

Muhtemelen Selanik'te 3. Ordu Karargâhı'nda görevli olduğu 1909-1910 yıllarında olagelen bu olay da göstermektedir ki, Atatürk genç bir Kurmay Binbaşı olarak yaklaşan tehlikeyi görmüş ve bir çalışma içine girmiştir. Talat Paşa'nın aynı olaydaki tutumu ise basit bir öngörüsüzlükten öte gelişen olayları değerlendirmedeki yetersizliğini gözler önüne sermektedir.

Birliklerin Eğitim Eksikliği ve Komutanların Yetersizliği

Atatürk, Balkan Savaşı yenilgisi ile ilgili olarak, ordunun eğitim eksikliğini ve komutanların yetersizliklerini önemli bir neden olarak ortaya koymuştur. Bu konulardaki düşüncelerini Nuri Conker'in “Zabit ve Kumandan” eserine karşılık

⁵ Karlsbad Anılarından aktaran A. Afetinan. Sadi Borak, Atatürk, Resmi Yayınları Girmemiş Söylev, Demeç, Yazıma ve Söyleşiler, 3. Baskı, Kırmızı Beyaz Yayınları, İstanbul, 2004, s. 411-412.

* “Paşa” Osmanlı Devleti'nde Miralay (Albay)'dan sonraki askeri personele verilen bir askeri rütbe olduğu gibi, yüksek dereceli bazı makam sahibi sivil şahıslara da verilen bir mülki rütbe/unvan idi. Y.N.

⁶ Aktaran Asım Us. Sadi Borak, a.g.e., s. 29-30.

ATATÜRK'E GÖRE BALKAN YENİLGİSİNİN SEBEPLERİ (Askeri Strateji Bakımından Bir Analiz)

1914'te kaleme aldığı “Zabit ve Kumandanla Hasbihal” adlı yapıtında anlatmıştır. O, Zabit ve Kumandanla Hasbihal’de, Selanik’te 30 Haziran 1911 tarihinde hazırlayarak 3. Kolordu Komutanı’na sunduğu bir raporda bu konulardaki eksikliklere ve yetersizliklere dikkat çekmiş olduğunu rapordan örnekler vererek anlatmaktadır.

“Bir ordunun barışta izlemesi gereken ciddi çalışma ve bu çalışma ile sağlamlaştırılan bilimsel bilgilerin zamanı gelince zaferle sonuçlanacak şekilde uygulanması için, yüce askerlik mesleğindeki kişilerin taşıması gereken manevi özelliklere ilişkin sözlerini de müthiş bir darbe izliyor: ‘Ordumuzun son Balkan Savaşı’ndaki ağır yenilgisi acı bir gerçektir. Hayal kırıklığına uğranıldı.’ Evet, çok acı bir gerçektir. Fakat senin de açıkladığın gibi bu uğursuz gerçeği kavrayanlar da vardı. Bence bunu kavramamış olmak için ya dalgın ya da bilgisiz olmak gerekirdi.

Selanik'te 30 Haziran 1911'de Kolordu Komutanına

sunulmuş resmi bir raporun kimi noktalarını, ders almak, geçmişteki derin uykumuzu şimdi ve gelecekte de sürdürmemek için hep birlikte bir kez daha gözden geçirelim:

Madde 1. ‘..Bundan dolayı acemi eğitimi dönemine verimi alınmaksızın son verilmiştir.’

Madde 2'..Alay komutanı denetleyeceği eğitim döneminden alınacak verimin ne ve nasıl olması gerektiğinden habersizdir...'

Madde 3. '..13. Tümen Komutanı birlikler karşısında aldığı bir seyirci durumuyla... yokluğundan daha zararlı duygular ortaya çıkardığı... görevini bilmediği...'

Madde 4. 'Alay ve Tümen komutanının denetim ve eleştirideki bilgisizlikleri subaylarda şaşkınlık; küçümseme ve güvensizlik duyguları uyandırıyor.'

ATATÜRK'E GÖRE BALKAN YENİLGİSİNİN SEBEPLERİ (Askeri Strateji Bakımından Bir Analiz)

Madde 5. '..Bu düşüncede ve bu bilgideki alay ve tümen komutanlarının, bugünkü askeri gelişmelere paralel olarak yetiştirilmesi zorunlu olan birlikleri yetiştiremeyecekleri, onlara komuta ve gereğinde onları sevk ve idare edemeyecekleri, kuşkuya yer bırakmayan açık gerçeklerdendir. Bu noktadaki gerçekleri görüp söylememek ise ordunun verimsizliğine, savaşta yurdu kurtarmak için istenecek önemli görevi yerine getirememesine razı olmaktadır ki, buna hainlik denir.'

Madde 6. '..Bu duruma bir an önce çare bulmaya girişmek, her namus ve vicdan sahibinin görevidir. Emir ve komuta yetkisini taşımayanların bu konuda yapabilecekleri iş, gözlem ve incelemelerini yetkili kişilere sunmaktır. Makam ve yetki sahibi olanların kişilere acıma göstererek, ordunun çökmesine yardım etmemeleri...'

Bu raporu sunduğum makamda, o zaman memleketim Selanik'i savaşmadan Yunan ordusuna terk eden kuvvetin başında bulunmuş Tahsin Paşa oturuyordu.

Raporumun bu makam sahibinden 3. Ordu Müfettişlik makamına kadar gitmiş olduğunu duymuştum. Fakat ne amaçla kendini bilmezliğin bir örneğini göstermek amacıyla...

3. Ordu Müfettişliği'ne de sunulan bir başvurunun son satırlarını okuyalım: '...Komutanları anılan kişiler olduktan sonra... orduda eğitim ve öğretim verimi, emir-komutada, itaat ve disiplinde iyi bir gidiş aramak, serapta su aramaya benzer.'⁷

Atatürk aynı eserde bu konuda çeşitli askeri birliklerden örnekler verdikten sonra böyle bir ordu ile herhangi bir savaşta sonucun "yıkım ve ölüm" olacağını öngördüğünü belirtiyor: *"Yalnız söylemek isterim ki, bu ve bunun gibi asker yığınlarının o gidişlerinin kesinlikle yıkıma ve ölüme doğru bir gidiş olduğu yargısına varmak için çok akıllı ve uzak görüşlü olmak gerekmezdi."*

"Biz o zaman kararımızı vermiş ve vicdanımızın sesini en yüksek perdeden en büyük kulaklara duyurmak kararlılığında bulunmuştuk..."

Kendi saptamalarını da anlatan Atatürk şu şekilde devam ediyor:

"Sonra ne olduğu sizce de bilinmektedir. Denildi ki, 'bu yükselen haykırışın anlamı yoktur. Bu, gereksiz, aşırı bir çaba, belki de bir deliliktir...' Yok... Yok... O haykırış bir delilik eseri değildi. O haykırış, bugünkü felaketi vicdan ve akıl gözüyle görebilmekten oluşan acıların yansımasıydı."

Gerçekten bir gün, Sirencik savaş alanından Balkan yangınına koşarken...

Bir gün, Afrika kıyısından memleketime ulaştıracak yolların kapanmış olduğunu görürken...

Bir gün, duydum ki, Horatacı Sultan Camisi'nin minaresine çan taktırılmış ve orada yatan babamın kemikleri Yunan palikaryalarının kirli ayakları altında çiğnetilmiştir.

Bir gün, duydum ki, o Edirne manevralarındaki halini anlattığım tümen, düşündüğüm gibi utanılacak duruma düşmüş, kendisiyle birlikte bir insan topluluğunun perişan olmasına neden olmuştur. Osmanlı Milletinin yüzüne çıkmaz kara lekeler sürmüştür."⁸

Hem ailesi hem de kendisi bir "Balkanlı" olan, ömrünün yarıya yakın süresini (toplam 26 yıl ki bunun içinde askeri görevlerinin önemli bir bölümü de vardır) Balkanlarda geçiren Atatürk, Balkanlara yakın ilgi göstermiş bir asker ve devlet adamıdır.

Onun bizzat içinde yaşadığı pek çok olayı gözleyerek ve edindiği deneyimlerden dersler çıkararak ortaya koyduğu düşünceler; Balkan yenilgisini anlamamızda oldukça etkili olmaktadır. O daha çok, ordunun bir savunma planının olmayışından, mevcut komutanların bilgisizliklerinden ve ordunun çağdaş yöntemlerle eğitilmemesinden yakınmaktadır. Öngörü sahibi bir asker olarak saptadığı eksiklikleri üst makamlara iletmış ve ilgilileri önlem almaları için uyarmıştır.

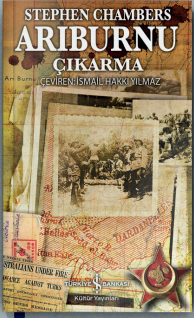
O dönem için yaptığı saptamalar bugün de önem taşıyan saptamalardır.

⁷ M. Kemal, *Subay ve Komutan İle Konuşmalar*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1997, s. 3-5.

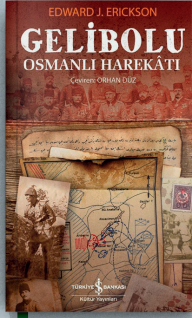
⁸ M. Kemal, a.g.e., s. 10-11.

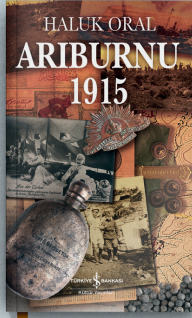
ÇANAKKALE SAVAŞI Dizisi BÜYÜMEYE DEVAM EDİYOR

Arıburnu Çıkarma
Stephen Chambers
çev. İsmail Hakkı Yılmaz
328 s, 28 TL

Gelibolu Osmanlı Harekâtı
Edward J. Erickson
çev. Orhan Düz
420 s, 28 TL

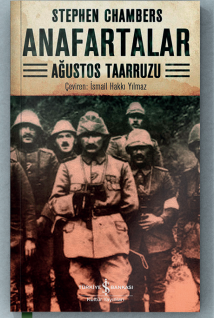
Arıburnu 1915
Haluk Oral
504 s, 30 TL

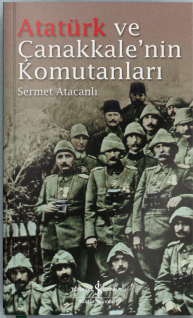
Gelibolu 1915
Klaus Wolf
çev. Eşref Bengi Özbilen
692 s, 35 TL

Gelibolu Günlükleri
Jonathan King
çev. Ali Önsan
440 s, 28 TL

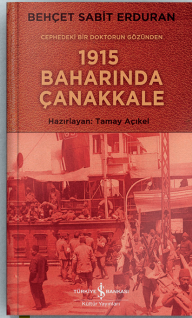
Anafartalar - Ağustos Taarruzu
Stephen Chambers
çev. İsmail Hakkı Yılmaz
380 s, 28 TL

Atatürk ve Çanakkale'nin
Komutanları
Sermet Atacanlı
644 s, 28 TL

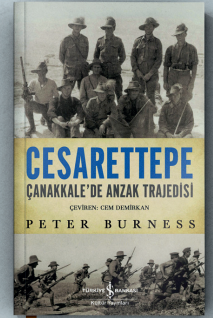
Arıburnu'nun İlk Müdafası
Sermet Atacanlı
384 s, 22 TL

1915 Baharında Çanakkale
Behçet Sabit Erduran
Hazırlayan: Tamay Açıklı
184 s, 14 TL

Çanakkale 1915
Peter Pedersen, Haluk Oral
çev. Emir Yener
64 s, kutulu, kuşe, renkli, 140 TL

Cesarettepe
Peter Burness
çev. Cem Demirkan
260 s, 24 TL

Çanakkale: Yeni Zelandalıların
Öyküsü
Christopher Pugsley
çev. Ülke Evrim Uysal
720 s, 38 TL

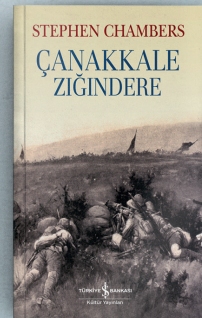
Anafartalar Kumandanı Mustafa
Kemal ile Mülakat
Mustafa Kemal Atatürk
Hazırlayan: Ruşen Eşref
120 s, 14 TL

Çanakkale Üzerinde Bir Şahin
Hans Joachim Buddecke
çev. ve haz. Bülent Erdemoğlu
168 s, 14 TL

Çanakkale Denizaltı Savaşı
Otto Hersing
çev. Bülent Erdemoğlu
176 s, 14 TL

Çanakkale Zigindere
Stephen Chambers
çev. İsmail Hakkı Yılmaz
304 s, 24 TL

Konya kitabevimiz açıldı.

İhsaniye Mah. Müneccimbaşı Sok. Konevi
İş Merkezi No: 3/C Selçuklu - Konya
Tel: (0332) 351 16 07

Kitaphevlerimiz: İstanbul - Kadıköy, Tel: (0216) 348 97 84 Eminönü - Müze, Tel: (0212) 511 13 37
Caddebostan, Tel: (0216) 386 65 62 Beşiktaş, Tel: (0212) 258 77 43 Bakırköy, Tel: (0212) 571 20 32
Nişantaşı, Tel: (0212) 234 80 71 • Ankara - Yenisehir, Tel: (0312) 430 33 66 Tunali Hilmi, Tel: (0312) 324 10 73
İzmir - Karşıyaka, Tel: (0232) 364 71 42 • Diyarbakır - Ofis, Tel: (0412) 228 42 16 • Eskişehir - Tepebaşı,
Tel: (0222) 220 49 13 • Trabzon Merkez, Tel: (0462) 326 98 39 • Mersin, Tel: (0324) 238 18 14
Samsun - Çiftlik, Tel: (0362) 233 38 30

Kurucusu olduğumuz İş Bankası Kültür Yayınları
yeni kitaplarla büyümeye devam ediyor.

TÜRKİYE **BANKASI**
Türkiye'nin Bankası

Anılar... Yorumlar... Söyleşiler...

Usta Gazeteci Sami Karaören ile Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Temel Eğitimin Genel Görünümü, Türk Dilinin Gelişmesi ve Gazetecilik Konuları Üzerine Bir Söleş

Bu sayımızda edebiyatçı, yazar, Dünya ve Cumhuriyet gazetelerinde çok uzun yıllar yazı işleri müdürlüğü yapan usta gazeteci Sami Karaören ile yaptığımız söyleşiyi yer vereceğiz. Geçen yıl 90. yaşını kutlayan bu değerli aydınımız, Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’de temel eğitimin genel görünümü, Türk dilinin gelişmesi ve gazetecilik konularında kendisine yönelttiğimiz sorulara verdiği yanıtlarla bizlere bir kez daha Cumhuriyetimizin kazanımlarının değerini ve özenle korunması gerektiğini anımsatmış oldu.

Söleşiyi Yapanlar : Ender Kurt , Çağrı Dur (*)

Anıtkabir Dergisi: Sayın hocam dilci, yazar, gazeteci, kısacası tam bir Cumhuriyet aydını olarak sizi tanıyan ve daha yakından tanımak isteyen okurlarımıza, ailenizden ve tam da Cumhuriyetin kurulduğu yıllara rastlayan çocukluk anılarınızdan biraz söz eder misiniz?

Samî Karaören: Evet, 1924 yılında Muğla’nın Fethiye ilçesinin Kaya Köyü’nde doğdum. Annemin babamın öbür köylü hemşerilerimizden biraz daha farklı, biraz daha uyanık olmaları sayesinde ben de farklı yetiştim. Babam subay değildi ama uzun süre Yemen’de bulunmuş, Kurtuluş Savaşı başlayınca Kuvayı Milliye’ye katılmış ve Kuvayı Milliye kumandanı olarak atanmış. O sayede devlete yakın olmuş, devleti kavramış ve Rumlarla olan mücadelesinde iki kez Ankaradan ödül almış. Hatta bunların birinde komuta ettiği yerdeki boğazdan

(*) ODTÜ Öğrencileri

içeriye Yunan gemilerinin girmesini önlediği için Ankara’dan 300 lira ikramiye gönderilmiş. O da zamanın parasıyla çok büyük olan bu tutarla bir çiftlik almış, ben o çiftlikte doğup büyüdüm. Sonunda o çiftliği sattı babam. Köydekilerin çoğu tarımla uğraşıyorlardı, tütün tarımı birçok kimsenin başlıca gelir kaynağıydı. Çok doğal arpa , buğday gibi ekin de vardı. Bahçe, tarla falan olunca birçok şey oradan geliyordu ama bunlar halkı zenginleştirecek ölçütte değildi. Ancak bir aileyi karnı tok ve rahat yaşatacak kadardı. . Biz de yoksulluğun bir santim üstündeki bir yerde yaşadık bir süre.

Kurtuluş Savaşının yaralarının hala sarılmakta olduğu 1932-36 arası yıllar, Türkiye’nin korkunç yoksulluk yıllarıydı. Yoksulluğa bir de ülkeyi kırıp geçiren sıtma salgını eklenmişti. Ardından 32. yılı buhranı denen buhran da gelince halk çok sıkıntı çekti. O yıllarda üretim gereği kadar geliştirilemedi ama Atatürk’ün yarattığı Cumhuriyetin coşkusu her şeyi unutturuyordu. Cumhuriyete inanç her şeyin üstündeydi. 1933’te Cumhuriyetin 10. yıldönümünde bütün köyler Fethiye’ye aktılar ve o büyük bayrama katıldılar. İnanılmaz bir şenlik oldu ,coşkusu günlerce sürdü. Halkla tam bir bayram yaşandı. 1933’teki Cumhuriyet Bayramını canlı kılan marşımız hala tek söylenen marş olmakta devam ediyor. Çocukluğumun unutamadığım anılarımdan biri budur.

Anıtkabir Dergisi: Okula nerede ve nasıl başladınız?

Samî Karaören: Babam 1928 yılında çiftliği alınca Fethiye’ye taşındık. 4 yaşımdayken babam beni anaokuluna verdi. Düşünebiliyor musunuz o yıllarda Fethiye’de anaokulu vardı. Bu da bir nimetti. Ben üç yıl anaokulunda okudum. TC’ nin yetiştirdiği Atatürkçü öğretmenler, o yılların öğretmenleri, deli gibi cumhuriyet tutkunuydular. Ve biz öğrenciler bundan dolayı çok şanslıydık. Gerek anaokulunda, gerek ilkokulda hem öğretmenlerimizin etkisiyle, hem de rahmetli babamın ve anamın özenile Cumhuriyeti tanıyarak, değerini kavrayarak yetiştim. Öğrendiğimin daha ilk yıllarında Fethiye’de ve bütün Ege’de aynı ruhun var olduğunu gördüm. Üç dört arkadaş bir araya gelseler hemen döner dolanır

Usta Gazeteci Sami Karaören ile Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Temel Eğitimin Genel Görünümü, Türk Dilinin Gelişmesi ve Gazetecilik Konuları Üzerine Bir Söyleşi

söz milli mücadeleye gelirdi. Çarpışmalar, kaçaklar konuşuldu. Kurtuluş Savaşı yıllarında Fethiye’de kimi nerede yakaladıkları, kimleri cepheye götürdükleri, kimini Muğla’da Yörük Ali’ye teslim ettikleri konuşuldu. Ama 100 kişi teslim ettilerse 25’inin hemen kaçtığını, asker kaçaklarına çözüm olarak da Atatürk ve İnönü’nün çareyi İstiklal Mahkemelerinde bulduğunu söylerlerdi. Kaçmaları önleyebilmek için Meclisin belki de ilk çıkan yasalarından biriydi idam kararı.

Bugünkü kişiliğimi etkileyen, yaratan her şeyi anaokulunda kazandığımı ancak lisenin 10. sınıfında ayırdına vardım.

Anıtkabir Dergisi: İlk eğitiminizden sonra yine Fethiye’de mi okudunuz?

Sami Karaören: Fethiye’de ilkokulu bitirdikten sonra beni bir yıl okula gönderemediler.. O zamanki yol yokluğu çok önemliydi. Fethiye’den Muğla’ya yol yoktu. Muğla’ya gitmek isteyen kişinin önce Marmaris’e gitmesi gerekti ve yoldaki meşhur Sakar yokuşu ancak üç saatte geçiliyordu. Oysa şimdi Marmaris’ten kalkan bir araba yarım saatte Muğla’da oluyor. İşte bu yol yokluğundan dolayı ilkokuldan sonra beni okula gönderemediler. Bir yıl öyle çaresiz kaldım. Babamın dükkânında bakkal çırağı gibi çalıştım. Ancak varlıklı ailelerin birkaçı çocuklarını yatılı olarak ortaöğretimde okumak üzere İzmir’e ya da Antalya’ya göndere biliyordu. Tatilden dönüp geldiklerinde ilkokulu birincilikle bitirmiş olduğumu onlardan öğrenendim. Karnelerimizi alırken böyle bir şeyin hiç ayırında değildim. Babam ve ağabeyim ortaokula gönderilen arkadaşlarının giysilerinin ve yürüyüşlerinin değiştiğini gözleyince ve okulu birincilikle bitirdiğim halde ortaokula gönderilmediğim de eleştirilince beni Muğla Ortaokuluna göndermeye karar verdiler. Üstelik o yıl Muğla’ya vali karadan bir yol açtırmış. Yol yol gibi değil henüz ve o zamanın diliyle “Fethiye’deki şöfer Mustafa Şevorlasıyla” sekiz ya da dokuz saatte Muğla’ya ulaşabiliyormuş.. Yalnız şu tarihi gerçeği belirteyim. Fethiye’de İzmir’e giden günlerce konuşuluyordu, İstanbul ise göklerde ulaşılabilir bir yerdi. Türkiye’nin durumunu düşünün. O koşullarda yeni açılan tozlu yoldan geçip Muğla’da arabadan indiğimizde üstümüzün tozunu ancak hamama giderek temizleyebildik. Bense ilk kez bir il görüyordum.

Gittiğim yatılı okul İttihat ve Terakki’nin yaptırdığı muhteşem, çok güzel mimarisi olan bir yapıydı. İttihat ve Terakki 6 okul yaptırmış o dönemde. Biz tarih hocam Hasan Güçat’la 5’inin yerini saptamıştık. Bunların birinin Muğla’da, birinin Afyon’da olduğunu anımsıyorum. Muğla Ortaokulu yatılıydı. Yıllığı seksen bir liraydı ya da üç ayda bir yirmi yedi lira verilecekti. Okul kentin bitişiğinde gibiydi. Çok

geniş bahçesi olan, muhteşem yapıda 200 kadar öğrenci vardı ama ancak okulun üçte birini dolduruluyordu öğrenciler. Öbür sınıflar bomboş. Biz üst kattaydık. Yani bu kat ilçelerden gelen parası olan yatılı öğrencilere ayrılmıştı. Ama arkadaşların kimileri aileleri ikinci taksidi veremedikleri için ayrıldılar. Bunları Türkiye’nin bir dönem geçirdiği iktisadi durumun bilinmesi için anlatıyorum.

Okula başladığımda Türkçe hocası Tahir Tolga’nın okulun notu kıt öğretmeni olduğunu öğrendim. Neyse ki daha ilk dersinden hem aferin hem de 10 almayı başardım. Bu ben dışarıya tenefüse çıkana kadar yayılmış bütün ikinci üçüncü sınıf çocukları bile Tahir Beyden on almış, diye bana geldiler. O Tahir Tolga hayatımda çok etkili oldu. Bana dilimizi sevdirdi. Muğla Halkevinde bütün dergiler vardı. Okuldan çıkınca hemen Halkevine giderdim. Bütün dergileri görüp okuyarak, yeni çıkan şiirlere bakarak yarı bilinçli, yarı bilinçsiz bir şiir zevki edinmeye başlamış oldum. Orhan Veli’nin o zaman alay edilen şiirleri yeni ortaya çıkmaya başlamıştı. Onları ve Beş Hececiler denilen Faruk Nafiz’ in, Orhan Seyfi’nin, Yusuf Ziya’ nın şiirleriyle Milli Mücadeleyi yansıtan İzmir Yollarında gibi çok duygusal şiirleri orada okurken içimde şiddetli bir şiir ve edebiyat isteği belirdi.

(*) ODTÜ Tarih Bölümü Öğrencileri

Tahir Hoca’nın da zaman zaman o dergilerde gördüğü şiirleri sınıfta okuması çok etkiledi beni. Hayatımı fen derslerinin yerine edebiyat derslerine yöneltti.

Anıtkabir Dergisi: Liseyi de Muğla’da mı bitirdiniz?

Sami Karaören: Liseyi Antalya’da okudum. Oraya gidişim de o günün koşullarını anlatan ayrı bir macera: İkinci Dünya Savaşı günleriydi, dolayısıyla benzin yoktu. Arabalar çalışmıyordu. Ancak kamyonlara benzin verilebiliyordu. Antalya Lisesi’ne gidebilmek için, Fethiye’ye leblebi getiren eşeklerle Elmalı’ya oradan da günde bir kez kalkan kamyonla Antalya’ya ulaştım. Orada ilk öğretmenliğine atanan Cahit Külebi, Edebiyat öğretmenim oldu. Değişik bir dilden seslendi bize. O benim yanıma geldi ve Şiirin neresindesin dedi. Çok önemli bir soru. Efendim, Faruk Nafiz, Yusuf Ziya falan deyince bana: Hala bunlarda mısın, dedi. Dünyam yıkıldı. Biz kendimizi bu işleri çok bilen falan sanıyorduk. VARLIK diye bir dergiden haberiniz var mı dedi. Yok ,öyle bir dergiden haberimiz yok. Bizim bildiğimiz en büyük dergi Yedi Gün o zaman.Fransızca’yı kendi çalışıp öğrenmiş Hüseyin Demirhan diye bir arkadaşım vardı. Onunla dersi bıraktık. Tekelioğlu Kütüphanesine gittik hemen. Kütüphane Müdürü de cin gibi bir adam. Bu öğrencilerin ne işi var bu saatte falan diye de bakıyor bize. Biz Varlık Dergisini isteyince

adam böyle gözlüğünün altından baktı. Ne yapacaksınız, dedi. “Vallaha hocamız Cahit Bey bize Varlık Dergisi’nden haberiniz var mı deyince, bir görelim dedik”. Müdür,bir cildini getirdi . Varlıkları yıl yıl ciltlemişler. Açınca karşımıza Ahmet Muhip’in (Dranas) Fahriye Abla şiiri çıktı. Çok değişik, çok başka bir şiir dünyasıyla karşılaştık. Onun şiiriyle tanıştık. Daha önceki yıllarda Türkçe öğretmenim Tahir Tolga, Erzincan depremi üzerine Nazım Hikmet’in yazdığı bir şiiri sınıfta okumuştum. Erzincan deprem faciasını dile getiren çok güzel bir şiirdi. Demek ki henüz o zaman Nazım Hikmet’in şiiri hiç değilse bir deprem için olduğundan okunabiliyordu. Sonradan öylesine bir düşmanlık kesildi ki Nazım Hikmet adına,“Nazım” demek sizin polis tarafından kovuşturulmanıza yeter de artardı. O yılları yaşadık. Antalya lisesinde ikinci büyük şansım ne yazık ki öldürülen değerli hocam Prof. Cavit Orhan Tütengildi., O bize felsefe hocası olarak geldi. Yani bir Cahit Külebi, bir Tütengil çok aydınlattı beni. Hayatları boyunca da dostlarımız oldular. Rahmetli karım da İstanbul’da onların öğrencisi olduğu için, çok iç içe yaşadık. Onlardan sol dünyayı, daha önce eğlence diye okuduğunuz romanların eğlence diye değil, bir sanat yapıtı diye okunduğunu o lise sınıflarında kavradık. Ve Dünya Klasikleri de o sıralar dilimize çevrildiğinden, o zamanın çok iyi romanlarını okuma olanağı bulduk. Beni ilk şaşırtan Erich Maria Remarque’nin “İnsanları Seveceksin” kitabının

Usta Gazeteci Sami Karaören ile Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye’de Temel Eğitimin Genel Görünümü, Türk Dilinin Gelişmesi ve Gazetecilik Konuları Üzerine Bir Söyleşi

Almancadan çevirisiydi. Sonra da sol yayınlarını artık iççesine okumaya başladık. Bir de İstanbul Üniversitesine gelince birileri Nazım Hikmet’in şiirlerini bulur çıkarır dağıtırdı. Onları okuduk Ama sonra üstünde o şiirler bulunanlar, Nazım Hikmet’in adını ağzına alanlar perişan edildi. Pek çok arkadaşımız 1945-1950 arası yıllarda socul diye, komünist diye takibatlara uğradılar, çoğu hapslere düştü ve eğitimlerini bırakmak zorunda kaldı. Hatta bir ara bu öyle abartıldı ki kırmızı kravat takmak, kırmızı gömlek giymek “Haa bunda bir şey var” diye takiplikti. Türkiye buralardan geçti geldi. Şimdi de TürkiyedeUlusal Bayramları Nazım Hikmet’in İstiklal Destanıyla açıyorlar. Ama ben edebiyat zevkini çok geliştirmiş olarak İstanbul’a geldiğimde hemen hemen çağdaş Türk şiirinin pek çoğu ezberimdeydi. Oktay Rifat dendi mi de hemen şiirlerini arka arkaya okuyabiliyordum. O yılların çok güzel şiirlerinden biri de divan şiirinden de yararlanarak karısı için yazdığı çok güzel bir şiirdi:

Bulunmaz sevdazede Fuzuli, Nedim,/ Kanayan aşklarıyla yaşarlar bende,/ Sevdığım devletli sultanım efendim,/ Emreyle şiirler söyleyeyim kapında/ Duyulmadık şiirler ağır ve güzel/ Ki misli bulunmasın acemde bile./ Gitsin kulaktan kulağa elden ele/ Bir zamanlar gözlerinin yazdığım gazel/ Ve kalbin sevdâ diye yandığı zaman,/ Ayın on dördüne karşı pencerede/ Saçların, çıplak omuzların gecede,/ Mısrarım dökülsün dudaklarından.

Türk şiiri bu şiirlerle yeni bir ürperti, yeni bir güzellik kazandı. Artık Türk Edebiyatının zenginleşmeye başladığı ortaya iyice çıktı. Bir de yine Ahmet Muhip’in “Serenad” adlı şiiri dillere destan oldu şiir sevenler arasında. (Şiir sevenler bir avuçtu.) Serenad’ı duydunuz mu, dinlediniz mi? Serenad biliyorsunuz aşağıdan yukarıya sevgilisine seslenme.

Yeşil pencereden bir gül at bana/ Işıklarla dolsun kalbimin içi/ Geldim işte mevsim gibi kapına/ Gözlerimde bulut saçlarımda çiğ./ Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak,/ Ben aşkımla bahar getirdim sana;/ Tozlu yollarından geçtiğim uzak/ İklimden şarkılar getirdim sana./ Şeffaf damlalarla titreyen ağır/ Koncanın altında bükülmüş her şak/ Seninçin dallardan süzülen ıtır,/ Seninçin yasemen, karanfil, zambak.../ Bir kuş sesi gelir dudaklarından;/ Gözlerin gönlümde açan nergisler,/ Düşen öpüşlerdir dudaklarından/ Mor akasyalarda ürperen seher./

Uzayıp gider bu şiir, bunlar Türk şiirini ürperti adeta. Yepyeni taze, Fransızların Fransız şiir geleneğine çok yakın şiirler yazıldı. Türk şairleri Fransız şiirini keşfettiler Osmanlıcadan Divan Edebiyatından yararlandıkları kadar Fransız şiirlerinden de yararlandılar. Biz Türk beşlisiz diyen Ahmet Muhip, Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday , Cahit Külebi en güzel şiirlerini Fransız şiirini tanıdıktan sonra vermeye başladılar.

Anıtkabir Dergisi: Türk Diline de büyük katkılarınız var. Biraz dilden söz eder misiniz?

Sami Karaören: Bu da lisedeyken Cahit Külebi hocamın etkisiyle sadece edebiyatla değil dille de ilgilenmeye başladım. Osmanlıcadan Türkçeyi nasıl kurtaracağız. Bu gün artık böyle bir sorumuz kalmadı ama o zaman çok ciddi bir sorun vardı. Osmanlıcadı her şey, halkın anlaması olanaksız bir dil. Osmanlıcadan kurtulmak için Türkçenin gelişmesi gerekiyordu. Türkçe de nerdeyse ikiyüz-üçyüz kelimeyle konuşulur hale gelmişti. O da Yunus Emre’nin getirdikleriydi. Köylü 200-300 sözcüğün içinde işini, derdini çözüyordu ama Farsça –Arapça karışımı Osmanlıca iyice yerleşmiş ve çok yoksul bir dil kalmıştı Türkçe . Yazık ki bu gün de İngilizce gelip yerleşti . Bu Fransızların da derdi. Fransaya gittiğimizde bize “siz nasıl kurtuldunuz Osmanlıcadan, biz de şimdi İngilizcenin saldırısı altındayız” dediler. Ama Fransızlar yılda bin bin beşyüz kelime ekliyebiliyorlar dillerine. Yani bilim geliştikçe kendi dillerini üretmek dili doğrudan genişletiyorlar. Biz de Atatürk’ün Türk Dil Kurumunu kurmasıyla dilimize kavuştuk. Önceleri halk, hele bazı padişahçı Osmanlıcılar bu kuruma alay ettiler. Atatürk de ilk başlarda denemeler yaptırıyordu. O denemelerle tutmadığı görülen sözcüklerden vazgeçiyordu. Ama şimdi çoğu tuttu. Örneğin, Danıştay , Sayıştay tuttu . Dilde geniş bir Türkçeleşme hareketine girildi. Ben bu dil olayını çok benimsedim. İstanbul Üniversitesi’nin Türkoloji Bölümünü bitirince, öğretmenlik yapıp Türkçeyi sevdirmeyi düşünüyordum. Mezun olmamıza üç ay kala, Milli Eğitim Bakanı geldi benim 47 lisem var, hepsinde edebiyat öğretmeni fazlam var. Sakın ola ki mezun olunca öğretmenlik beklemeyin. Kendinize iş bulun şimdiden. Aaa, baktım bunu çok benimseyen, daha çok kız öğrenciler birkaç gün sonra derslere arada bir gelmeye başladılar. Ne oldu hayrola dedim. “Efendim, bilmem ne bankası kuruldu orada iş bulduk” Yani herkes iş bulmuş. Açıktaki kalanların birinin de ben olduğumu gördüm. Ben de nihayet bir sigorta şirketinde iş buldum. E öğretmenlik yok, öğretmen gereksinimi yok, yeteri kadar lise yok. Liselerde de edebiyat öğretmeni dolu. Edebiyat Fakültesinde okuyanlar sadece üniversite mezunu diploması elinde olsun diye okur haldeler. Tarih bölümü, coğrafya bölümü, Fransız, İngiliz, Alman filolojisi bölümleri mezunları da farklı değildi.

Anıtkabir Dergisi: Gazeteciliğe nasıl başladınız?

Sami Karaören: Sigorta şirketinde çalışırken Fransız filolojisinden bir hocama rastladım bir gün yolda. Doçent Adnan Benk. Bir sigorta şirketinde çalıştığımı duyunca Baudlaire’i, Orhan Velileri okuyan insan, sigortacı olur mu, dedi, tuttu elimden, Çağaloğlu’na doğru yürümeye başladık . Hoca nereye gidiyoruz? ” yürü” Vilayete doğru inmeye başladık. Karşıda Dünya Gazetesi. Dünya Gazetesi Falih Rıfkı’nın, Bedii Faik’in çıkardığı gazete o zaman. Hürriyet’in daha düşüncesi bile yok. Vatan, Cumhuriyet, Yeni Sabah, arada çıkan Tan

Gazetesi var. Gazeteciliğin “g”sinden haberim yok dememe kalmadı, Bedii Faik’in kapısını açtı, “sana istediğin adamı getirdim” dedi. Beni içeriye itti, kapıyı çekiverdi. Bedii Faik bana bir şeyler sordu, inanın neler sorduğu aklımda kalmamış. Tahminen 6-7 dakika konuştuktan sonra, zile bastı. Gelene 500 lira net maaşla Sami Beyi başlatın dedi. Adnan Bey bana çok iyi bir iş sahibi olacaksınız, yani edebiyat öğretmenliği yerine hayatın değişecek, çok iyi bir şey yapacaksınız. Sayfa yapmak için hemen Harfler kataloğunu öğreneceksin... Büyüklükleri, küçüklükleri, yetmiş iki punto, altmış punto, nihayet on sekiz punto, on iki punto, altı punto... Haa anladım ki, önce bir gazeteci harfleri öğrenecek. Hurufat cetvelini dizdirecek. Gazetelerin şimdi 8-10-12 puntoyla dizilmesi isteniyor gözleri iyi görmeyenler için.. Bedii Faik’in öbür gazetelerden toplanan çarpıcı yazıların, ona göre Atatürkçü ve Devrimci tek gazete olan Dünya’da toplanmasını istediği Gazetelerin Gazetesi diye bir sayfa yapmaya başladım.

Bir gün Bedii Faik geldi. Sayfama baktı, bir şey söylemeden fırladı gitti. On beş dakika sonra beni muhasebeden çağırdılar. Vilayete senin yazı işleri müdürlüğün için başvurduk, hemen cevap geldi dediler. O çok karışık dönemde yönetimde aşırı sağcılar, ırkçılar da olduğundan genelde gazeteciler solda kabul edildiklerinden sürekli izlenmekteydiler. Onun için önce polis kayıtlarına bakılıyordu, Komünist mi değil mi falan diye. Nitekim o günlerde aşırı solda olan Tan Gazetesini CHP yurdunda kalan gençler yıktırılmışlardı. Böylece Yazı İşleri Müdürlüğüm önce Dünya Gazetesinde başladı, Cumhuriyetle sürdü.

27 Mayıs öncesinde çok gazeteciye, yazı işleri müdürlerine dava açıldı. Ben gazeteyi çıkarırken Vatan gazetesine ortak olan Naim Tireli, Oktay Akbal, Fazıl Hüsnü Dağlarca; yahu Sami Karaören diye biri muhabirlik falan yapmadı, adı duyulmadı hiç. Birden bire bir gazetede yazı işleri müdürü ve Türkiye’nin çok satan gazetesini çıkarıyor, diye görüşmek istediler. Ben de deli gibi o yazarları tanıma sevdası içindeyim. Görüşme sevdası içindeyim. Böylece çevrem genişlerken gazetelerim de değişti. En son yazı işleri müdürü, daha sonra makaleler redaktörü olarak yaklaşık kırk yıl Cumhuriyet Gazetesi’nde çalıştım.

Anıtkabir Dergisi: Sayın Karaören, siz kendinizi Türkçe’yi geliştirmeye adanmış iyi bir dilcisiniz. 12 Eylül’den sonra kapatılana kadar da Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu üyesiydiniz. Bize biraz bundan söz eder misiniz?

Sami Karaören: Benim geniş edebiyat çevresiyle ilişkim, geniş edebiyat çevresiyle dostluğum, bir de Cumhuriyet’in Yazı İşleri Müdürü ve Türk Dil Kurumu üyesi olarak da sürekli Ankara’yla ilişkim zamanın bütün aydınlarını yakından tanımama bütün şairleri

yakından tanımama, bütün yazarları yakından tanımama neden oldu. Bu aydınların gücüyle TDK Türkçenin gelişmesini sağlıyordu. Türkçeleştirmenin sadece sözcük değiştirmek olmadığını, yeni sözcüklerin kendine özgü bir düzen ve ileri düşünce biçimi getirdiklerini halka anlatıyordu.

Ben de hep Kurumun ilkelerinin, Türk dilinin özgünlüğünün, gazetemde, sayfamda izleyicisi oldum. Etkisiz hale getirildikten sonra da halkın ezgili soluğu olan Türkçenin gelişmesi yolunda çabalamayı konuşmalarında, yazılarımda, Cumhuriyet Gazetesinin ikinci sayfasında, dilimizin tüm güzelliği, temizliğiyle duyulmasına özen göstererek sürdürdüm. Rahmetli eşimle Gürcistan gezimizde Türk dili ve tarihinin, Türk edebiyatının Türkiye’den çok daha ciddi bir şekilde öğrenildiğini görünce hem sevindim hem üzüldüm. Üzerine titrediğim Türkçeden, ulusal duygudan, düşünceden yoksun tutum nasıl çıktı ortaya şaşmaktayım. Bugün bilinçsizlikleri, ulusal varlığımızdan kopuşu hepimiz görüyoruz. Üzerine titrediğimiz dilimiz, işyerlerine konan adları bile kapsayacak şekilde değişti: Süper Market, Butik gibi yabancı sözlere tutsak oldu. Bütün aydınlarımız ulusal duygudan, düşünceden yoksun tutumun nasıl ortaya çıktığını yüreğimiz yanarak sormalıyız kendimize. Dilerim ulusal bilinci paylaşan siyasal partilerimiz, aydınlarımız, bu yabancı ad koyma yanlışlığını önleyecek savaşıma girmekte daha fazla gecikmezler. Ben bu yöndeki çalışmalarımı daha çok konferanslar verecek sürdürmekteyim.

Anıtkabir Dergisi: Biz bir şey daha sormak istiyoruz. Sizin ödüllerinizi, yayınlarınız var. Bunları da konuşabilir miyiz?

Sami Karaören: En son iki kitabım, geçen yıl yayımlanan Mustafa Kemal’in Gizli Teşkilatı Atatürk’ün İstihbaratçısı Ekrem Baydar’ın Hatıralarıdır. Ödül olarak da Konak Belediyesi’nce düzenlenen 13’üncü İzmir Türkçe Günlerinde verilen Türkçeye Emek Ödülleri’nde Dil dalında emek ödülünü aldım. Ama bana gerçek ödül, Atatürk’ün önderliğinde yapılan Türkçe devriminin ne olursa olsun yaşadığını, gözüm gibi sakındığım Türkçemizin geliştiğini görmektir.

Anıtkabir Dergisi: Sayın Karaören, bize zaman ayırdığınız, anılarınızı, düşüncelerinizi bizimle paylaştığınız için Anıtkabir Derneği adına çok teşekkür ederiz.

ÇANAKKALE SAVAŞLARI ve MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Yrd. Doç. Dr. Necdet AYSA (*)

Birinci Dünya Savaşı'na giden süreçte etkili olan siyasal, sosyal ve ekonomik dengeleri alt üst eden önemli gelişmeler arasında Fransız Devrimi ile Sanayi Devrimi gösterilebilir. 14 Temmuz 1789 Fransız Devrimi ile Avrupa'da yayılan ulusçuluk akımının etkisi ile yeni devletler kurulmuş, sınırlar değişmiştir. İtalya ve Almanya'da siyasal birliğin kurulması, bu iki devletin yeni güçler olarak belirmesi ve sömürgecilik yarışında yer alma isteği, Avrupa dengesine yepyeni bir biçim vermiştir. Bu iki örnek, aynı zamanda Balkan uluslarını kendi ulus devletlerini kurmak konusunda cesaretlendirmiştir. Üretim patlamasına yol açan Sanayi Devrimi ise sömürgeci devletlerin yeni hammadde kaynaklarına ve pazarlara olan gereksinimlerini arttırmıştır. Bu durum Avrupa'nın büyük devletleri arasındaki ekonomik yarışımı şiddetlendirmiş ve var olan siyasal bunalımların da etkisi ile bloklasmaya yol açmıştır. 1882 yılında Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya arasında Üçlü İttifak (Bağlaşma Devletleri) kurulmuş, sonraki yıllarda ise buna karşı olarak İngiltere, Fransa ve Rusya arasında Üçlü İtilâf (Anlaşma Devletleri) oluşturulmuştur.¹ Bu gergin ortamda, 28 Haziran 1914'de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahdı Arşidük François Ferdinand ve eşinin Saraybosna'da bir Sırp ulusçusu genç tarafından düzenlenen suikast ile öldürülmesi, bardağı taşıran son damla olmuştur. Siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlarla barut fıçısına dönen Avrupa için bir kıvılcım niteliği taşıyan bu suikast sonrasında, 28 Temmuz 1914'te Avusturya-Macaristan, Sırbistan'a savaş açmıştır. Çatışmanın hemen ilk günlerinde, Rusya, Sırbistan'ın yanında yer alırken, Almanya, Avusturya-Macaristan'ı desteklemiştir. Bu arada Almanya'nın, Fransa ve Belçika'ya da savaş açması üzerine, İngiltere, Almanya'ya savaş ilan etmiş ve dört yıl sürecek olan kanlı Birinci Dünya Savaşı başlamıştır.²

Savaşın başladığı sırada İttihat ve Terakki yönetiminde bulunan Osmanlı Devleti'nin en yakın olduğu ülke Almanya'dır. Savaşın hemen öncesinde, İngiltere ve Fransa'ya götürülen ittifak önerilerinin reddedilmesi üzerine Osmanlı Devleti, yalnızlıktan

kurtulma düşüncesiyle Almanya'ya iyice yaklaşmıştır. Bu yakınlaşmada, Enver Paşa başta olmak üzere, İttihat ve Terakki'nin de büyük rolü olmuştur.³ Böylesi bir dönemde Osmanlı Devleti, daha savaş öncesinde Almanya ile ittifak görüşmelerine başlamıştır. Bu görüşmeler sonrasında savaşın hemen başında, 2 Ağustos 1914'te Almanya ile Osmanlı Devleti arasında gizli bir anlaşma yapılmıştır. Buna göre Rusya savaşa girerse, Osmanlı Devleti de Alman İmparatorluğu ile birlikte hareket edip savaşa dâhil olacaktır.⁴ Osmanlı Devleti, bu gelişmelere rağmen savaşın ilk günlerinde Almanya ile yaptığı gizli antlaşmanın deşifre olmasını önlemek adına görünüşte tarafsızlığını ilan etmiştir. İşte tam bu süreçte İngiliz gemilerinden kaçmakta olan Goeben ve Breslau adında iki Alman savaş gemisinin Osmanlı limanına sığınması, Osmanlı Devleti'nin savaşa dâhil olma sürecinin en ciddi halkasını oluşturmuştur.⁵ 29 Ekim 1914'te Yavuz ve Midilli'nin yanlarında yardımcı gemiler olduğu halde Rus limanlarını topa tutmasının hemen ardından, Rusya savaş ilan etmiş ve Osmanlı Devleti bir oldu-bitti ile kendini savaşın içinde bulmuştur.⁶ İngiltere ve Fransa ise müttefikleri Rusya'nın yanında yer alarak, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmişlerdir. İngilizlerin önce Akabe'yi bombardıman etmesi, arkasından İzmir Körfezi'nde demirli iki Türk gemiyi batırması ve 3 Kasım 1914'te Çanakkale Boğaz tahkimatlarını bombalaması üzerine⁷ Osmanlı Devleti, 11 Kasım 1914'de Cihat fetvasını yayımlayarak savaşa resmen katılmıştır.⁸ İlk günlerden başlayarak ordusunu Alman Genelkurmayı'na teslim eden Osmanlı Devleti, aynı anda birçok cephede savaşmak zorunda kalmıştır.⁹

Birinci Dünya Savaşı cepheleri içerisinde Çanakkale Cephesi'nin, Boğazların askeri ve stratejik konumu nedeni ile İtilaf Devletleri ve özellikle İngiltere açısından önemi yadsınmaz bir gerçektir. İngiltere Savaş Kabinesi ve Savaş Bakanı Winston Churchill, Boğazlar çevresi ve İstanbul üzerine girilecek bir harekât ile Osmanlı Devleti'ni en kısa yoldan savaş dışı bırakmak ve böylece Süveyş Kanalı ve Hindistan yolu üzerindeki Türk baskısını ortadan kaldırmak; Rusya

* Yrd. Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.

¹ A. Haluk Ülman, *Birinci Dünya Savaşı'na Giden Yol ve Savaş*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1972, s. 5-19; Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*, Alkım Yay., İstanbul, 2007, s. 19-26.

² *Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Ed. T. Ertan, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2012, s. 62.

³ Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılap Tarihi*, III: 1, TTK Yay., Ankara, 1983, s. 71-73.

⁴ Veli Yılmaz, *İnci Dünya Harbi'nde Türk-Alman İttifakı ve Askeri Yardımlar*, Cem Ofset Matbaası, İstanbul, 1993, s. 57-59.

⁵ Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), DH. EUM. 7. Şb., (Dâhiliye Emniyet-i Umumiye), Dosya No: 2, Gömlek No: 31.

⁶ Yılmaz, age., s. 87-91; BOA, DH. EUM. 3. Şb., (Dâhiliye Emniyet-i Umumiye), Dosya No: 2, Gömlek No: 17.

⁷ BOA, DH. EUM. 3. Şb., (Dâhiliye Emniyet-i Umumiye), Dosya No: 2, Gömlek No: 48.

⁸ Bayur, age., s. 275; BOA, DH. SYS, (Dâhiliye Siyasi) Dosya No: 123-12, Nr. 35, Fihrist 60-61.

⁹ Kemal Arı, *Birinci Dünya Savaşı Kronolojisi*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1997, s. 74; Mahmut Boşuşoğlu, *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Savaşları*, Kastaş Yay., İstanbul, 1990, s. 60-68.

ile doğrudan ilişki kurarak yapılacak yardımlarla onun savaş gücünü beslemek ve tarafsız Balkan ülkelerinin ve İtalya'nın tereddütlerini gidererek onları İtilaf devletleri bloğuna çekmek amacıyla Çanakkale Boğazı'na saldırı kararı almıştır. Bu karara 28 Ocak 1915'te Fransa'da katılmıştır.¹⁰

Osmanlı Devleti'nin başlayan bu küresel savaşta en başarılı olduğu cephe şüphesiz Çanakkale Cephesi'dir. Bir yıl kadar önce, küçük Balkan devletleri karşısında tutunamayan ordu, 3 Kasım 1914 - 9 Ocak 1916 tarihleri arasında, denizde dünyanın en çağdaş ve en güçlü silahlarıyla donatılmış büyük zırhlı armadalarının cehennemi bombardımanları altında, karada ise karşılıklı 25-30 metreyi geçmeyen siperlerde, boğaz boğaza, göğüs göğüse yapılan mücadelelerde İtilaf güçlerine büyük kayıplar verdirmiştir.¹¹ "Centilmenler Savaşı" olarak da nitelendirilen ve yaklaşık sekiz buçuk ay süren Çanakkale Savaşları, ilk günden itibaren çok hareketli başlamış ve sonuna kadar da aynı şekilde devam etmiştir.

25 Nisan 1915'te İtilaf Devletleri'nin Gelibolu Yarımadası'na yaptığı çıkartma üzerine sezgisi, cesareti ve soğukkanlılığıyla dikkati çeken Yarbey Mustafa Kemal; cephe komutanı olan Alman Mareşal Liman Von Sanders'in takdirini kazanmıştır. Özellikle Arıburnu'na çıkan düşman birliklerinin yarımada içine doğru ilerlemesi, Nisan sonunda Conkbayırı'nda durdurulmuştur. Bu başarı üzerine Mustafa Kemal, 1 Haziran 1915'te Miralay (Albay) rütbesine terfi ettirilmiştir. İngilizlerin Ağustos ayında Suvla Körfezi'ne yaptığı ikinci çıkartmadan sonra, Anafartalar Grubu Komutanı sıfatıyla 9-10 Ağustos'ta Anafartalar Zaferi'ni kazanmış ve bu zaferi 17 Ağustos'ta Kireçtepe ve 21 Ağustos'ta II. Anafartalar Zaferi takip etmiştir.¹² Albay Mustafa Kemal, Türk kamuoyunda "Çanakkale Kahramanı" olarak tanınmıştır. 1 Nisan 1916 yılında ise Tuğgeneral (Mirliva) rütbesine yükseltilmiştir.

Mustafa Kemal'in bir ulusun geleceğine ve bir büyük savaşın süresine etki edecek derecede önemli bir olay olan Çanakkale Savaşları'nda rolü, hiç şüphesiz tartışılmayacak kadar büyük ve önemlidir. Özellikle düşmanın olanak ve yeteneğini doğru olarak

saptamak başarının ilk koşuludur. Düşmanın yaptığı ya da yapacağı harekâtın amacını anlayabilmek ise bir komutanlık sanatıdır. Mustafa Kemal'in, Çanakkale'de büyük bir ileri görüşlülükle, düşmanın çıkarma harekâtından amacının ne olduğunu, hedefinin neresi olabileceğini, asli kuvvetlerle nerelerden çıkabileceğini çok iyi değerlendirdiğini tarih belgeleriyle kanıtlamıştır. Çanakkale'de, en kritik durumlarda inisiyatifini kullanarak, bu durumlara en uygun kararları süratle vererek, ileri görüşlülüğünü kanıtlayarak, hata ve yanlışları cesaretle üst makamlara önererek, yüksek azim ve irade gücü göstererek büyük bir askeri deha ve yönetici olduğunu ulusuna ve dünyaya kabul ettirmiş ve büyük bir savaşı başarı ile yönetebilecek stratejik yeteneğe sahip olduğunu kanıtlamıştır. Çanakkale Muharebeleri'nin en önemli sonucu, Mustafa Kemal'in askeri dehasını gözler önüne sermesidir.¹³

Savaşın başlamasından 24 Kasım 1915'e kadar geçen zaman içerisinde Türk tarafının zayıyatı 566'sı subay, 54.141'i er olmak üzere 54.707 şehit; 957'si subay, 88.839'u er toplam 89.796 yaralı; kayıp, esir, hastanelerde ölen, hava değişimi alanlarla birlikte toplam 181.184'e ulaşmaktadır. 9 Ocak 1916'da ise bu sayı 213.187'yi bulmuştur.¹⁴ Çanakkale Savaşları'nda askerlerin % 47'sinin hastanelere girerek tedavi gördüğü ve % 17'sinin kurtulamadığı, bir başka deyişle silah altına alınan askerin % 20,3'ünün savaş alanlarında ya da hastanelerde şehit oldukları görülmektedir.¹⁵

İngiliz ve Fransızların Osmanlı İmparatorluğu'nu savaş dışı bırakarak, Almanya'nın güneydoğudan kuşatılmasını amaçlayan stratejisi, Çanakkale Savaşları'ndaki başarısızlık sonucunda boşa çıkmıştır. Boğazların deniz ve kara harekâtına karşı geçilememiş olması savaşın iki yıl uzamasına yol açmış, başta Rusya olmak üzere İtilaf devletlerinin ekonomilerinde önemli sıkıntılar yaratmıştır. Çanakkale'de savaşan Türk kuvvetleri ise hukuk kurallarını ve insanlık yasalarını hiçe sayan müttefiklerin aksine, dünyanın en modern silahlarıyla donatılmış orduları karşısında asil bir davranış sergileyerek, savaş hukukunun bütün koşullarına ve geleneklerine uyarak savaş tarihinde hak ettiği yeri almıştır.

¹⁰ Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (ATASE) Arşivi, Nr. 1/1, Kls. 192, Dosya 574-B, Fihrist 1-8; Mete Tuncoku, *Çanakkale 1915 Buzdağının Altı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2002, s. 31; Zekeriya Türkmen, "Çanakkale Muharebeleri'nde Türk Ordusunun kara Harekâtına Dair Kısa Bir Değerlendirme", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, Genelkurmay ATAŞE Başkanlığı, 7/14, Ankara, 2009, s. 67-68.

¹¹ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Harbi*, Cilt V, *Çanakkale Cephesi Harekâtı*, 1, 2 ve 3'ncü Kitapların Özetlenmiş Tarihi, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 2002, s. 31-47; Çaycı, Abdurrahman, "Çanakkale ve Gelibolu Yarımadasının Atatürk'ün Askeri Kariyerindeki Yeri", *Çanakkale*

Savaşları Sebep ve Sonuçları Uluslararası Sempozyumu, TTK Yay., Ankara, 1993, s. 61-63.

¹² Turhan Seğer, *Anılarla Çanakkale Cephesi ve Neticesi*, Genelkurmay Askeri tarih ve stratejik Etüt Başkanlığı yayınları, Ankara, 2008, s. 248.

¹³ Gülru Çelen, *Atatürk'ün Önderliği ve İleri Görüşlülüğü*, Genelkurmay Askeri tarih ve stratejik Etüt Başkanlığı yayınları, Ankara, 2010, s. 16.

¹⁴ ATAŞE Arşivi, Kls. 3474, Dosya H-56, Fihrist 1-26; Kls. 3474, Dosya H-55, Fihrist 14-32; *Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi*, s. 465.

¹⁵ Özbay, age., s. 317.

BENİ SEVMEK DEMEK

Yaşatıyor musun devrimlerimi
Götürebiliyor musun yeni çağlara
Yazıyı, kılığı, hür düşünceyi
Örnek ediyor musun uluslara

Atabiliyor musun zihinlerden
Softalık gerilik tüm karanlığı
Adın var mı en yeni buluşlarda
Köye sokabildin mi aydınlığı

Sevebiliyor musun düşmanını
Bolluk mu bir uçtan bir uca vatan
Derim ki yolumda yürüyorsunuz
Büyüğünden küçüğüne o zaman

Halim YAĞCIOĞLU

Yunus Efe Yiğit,
Bayrampaşa İlkokulu,
3/B Sınıfı Öğrencisi

Sevgili Atam,

İnsan bir özleyince mektup yazarmış, bir de daralınca. Annem öyle dedi bana. Ben şimdi hem özlediğim için, hem de gelecekte korktuğum için yazıyorum.

Senin gibi olmaz kimse biliyorum. Bize emanet ettiğin bu vatan bizden memnun mu? Yeterince çalışıyor muyuz gelişmek için. Yoksa her şey hazır olsun diye mi bakıyoruz. Senin uykusuz geceler geçirip, binlerce şehit verdiğimiz bu topraklara layık mıyız? Oysa ne zorluklarla kazanıldı o savaşlar...

Sen olmasaydın, şimdi ne bu kadar rahat, ne de bu kadar özgür olurduk biliyoruz. Senin iyiliklerini hiç unutmuyoruz.

Şimdi sana söz veriyorum Atam. Sen, nasıl biz özgür olalım diye çalıştıysan, ben bu vatan için öyle çalışacağım. Sana, anama, babama ve güzel vatanıma layık bir vatandaş olacağım. Bu güzel vatani hep yüceltmek için elimden geleni yapacağım.

Atam, emanet ettiğin bu güzel vatana gözüm gibi bakacağıma ant içerim.

Ne mutlu Türküm diyene

Saygılar

ANITKABİR DERNEĞİ'NİN ETKİNLİKLER

Anıtkabir Derneği gençlere yönelik yaptığı etkinlikler kapsamında bu yıl "Atatürk'ün İzinde Ankara Gezisi" sosyal sorumluluk projesini planlamış ve Milli Eğitim Bakanlığının oluru ile bu projeyi hayata geçirmiştir.

Bu projenin amacı;

- * Atatürk ve Cumhuriyet sevgisinin ve bilincinin gelişmesine katkı sağlamak,

"Aziz Atam,

Anıtkabir derneği olarak, bu gün; kurmuş olduğun Cumhuriyeti emanet ettiğin, devrimlerin ve rejimin sahibi ve bekçisi olarak gördüğün gençlerle birlikte huzurunuzda bulunmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Gençlere verdiğiniz önemi prensip kabul ederek düzenlediğimiz "Atatürk'ün İzinde Ankara Gezisi" etkinliği ile bu yıl bütün coğrafi bölgelerimizdeki illerden 800 gencimizi Ankara'ya, Anıtkabir'e getirerek; sana olan özlemlerini bir nebze giderebilmek ve vermiş olduğun görevlere, bırakmış olduğun emanetlere sahip çıkıldığını huzurunuzda bir kez daha gösterebilmek gayreti içerisindeyiz.

Gençlerle birlikte senin gösterdiğin aydınlık yolda yürümeye devam edeceğimize söz veriyor, huzurunuzda saygı ile eğiliyoruz. Ruhunuz şad olsun.

ANITKABİR DERNEĞİNİN "ATATÜRK'ÜN İZİNDE ANKARA GEZİSİ" SOSYAL SORUMLULUK PROJESİ

- * Başkent Ankara'ya hiç gelmemiş, gelme olanağı bulamamış gençlerimizin başkente gelmelerini sağlamak,
- * Değişik bölge ve illerden gelen öğrencilerin kaynaştırılmasını sağlamak,
- * Ebedi önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün gençlere verdiği önemi ilke olarak kabul edip; gençlerle Anıtkabir Derneği arasında bir bağ oluşturmak, gençlerin gelecekte olabilecek gereksinimlerinin karşılanması için uygun ortamlar hazırlamaktır.

Bu proje ile ; 2015 yılında, 04 NİSAN – 13 HAZİRAN tarihleri arasına, her hafta sonu 2 il ve her ilden 40 öğrenci olmak üzere 7 coğrafi bölgeden belirlenen 20 ilimizden 800 lise öğrencisi, öğretmenlerinin gözetiminde Ankara'ya getirilerek bir ya da iki gece konuk edilmiş, Atatürk ve Cumhuriyet tarihimizin simgesi durumuna gelmiş olan mekânlar gezdirilmiştir.

Gezinin bütün maddi gideri Anıtkabir Derneği bütçesinden karşılanmıştır.

Bu projenin bütün Türkiye'yi kapsayacak şekilde önümüzdeki yıllarda da sürdürülmesi planlanmaktadır.

"Atatürk'ün İzinde Ankara Gezisi" 04 Nisan 2015 tarihinde Erzurum ve Muğla illeri öğrencilerinin katılımı ile törenle başlatılmış, mozoleye çelenk koyma ve özel defterin yazılması ile devam etmiştir. Dernek başkanı Şadi Öner tarafından Özel Deftere şu sözler yazılmıştır;

Şadi ÖNER
Anıtkabir Derneği Başkanı"

Aziz Atam,

Anıtkabir Demeği olarak, bu gün; kurmuş olduğun Cumhuriyeti emnet ettiğin, devrimlerin ve rejimin sahibi ve bekçisi olarak göndüğün gençlerle birlikte huzurunuzda bulunmanın mutluluğuna 'icaretindeyis.

Geriye verdiğin önemli prensip kabul ederek dâzeleldiğimize "Atatürk'ün İzinde Ankara Gezisi" etkinliği ile bu yıl bütün coğrafî bölgelerimizdeki illerden 500 gencimizi Ankara'ya, Anıtkabir ile getiren; sana olan özenlerini bir nebze giderebilmek ve vermiş olduğun görevlere, bırakmış olduğun emnetlere sahip çıkıldığını huzurunuzda bir kez daha gösterebilmek gayreti 'icaretindeyis.

Gençlerle birlikte senin gösterdiğin aydınlık yolda yürümeye devam edeceğimizle söz veriyor, huzurunuzda saygı ile eğiliyoruz. Zuhurud Sad oluğun

[Signature]

"ATAÜRK'ÜN İZİNDE ANKARA GEZİSİ" NDEN GÖRÜNTÜLER

ERZURUM- MUĞLA İlleri Öğrencileri, 04 Nisan 2015

ETKİNLİKLER

AYDIN – VAN İlleri Öğrencileri, 11 Nisan 2015

GAZİANTEP – MERSİN İlleri Öğrencileri, 18 Nisan 2015

KARAMAN – EDİRNE İlleri Öğrencileri, 25 Nisan 2015

SAMSUN – RİZE İlleri Öğrencileri, 02 Mayıs 2015

İSPARTA - DİYARBAKIR İlleri Öğrencileri, 09 Mayıs 2015

MARDİN – KIRŞEHİR İlleri Öğrencileri, 16 Mayıs 2015

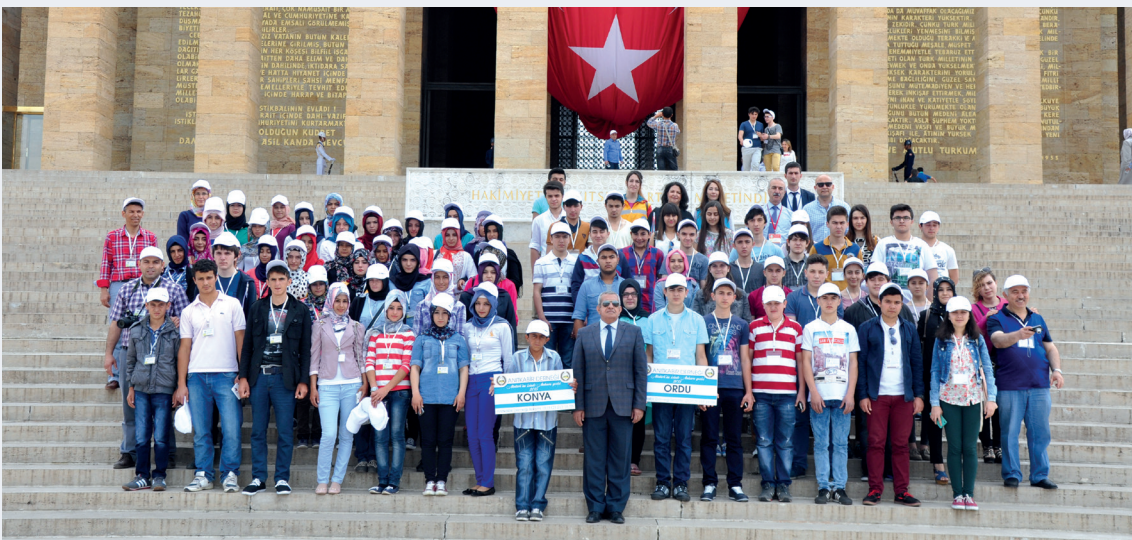
ETKİNLİKLER

ADİYAMAN – TRABZON İlleri Öğrencileri , 23 Mayıs 2015

KAYSERİ - KARS İlleri Öğrencileri , 05 Haziran 2015

KONYA - ORDU İlleri Öğrencileri , 13 Haziran 2015

“ATATÜRK’ÜN İZİNDE ANKARA GEZİSİ” NE KATILANLARIN DUYGU VE DÜŞÜNCELERİ

- **Sena DEMİR, ERZURUM, RIFKI SALİM BURÇAK MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ, 04 Nisan 2015 ;** “Bu etkinlik bana çok şey kattı. Hem Atatürk hakkında bilmediğim şeyleri öğrendim, hem de öğrenirken çok eğlendim.”

- **Metin Çelik, ERZURUM, ILICA İMAM HATİP LİSESİ, 04 Nisan 2015;** “Anıtkabir ziyareti benim için geçmişimizi hatırlama ve bu ülkenin ne zorluklarla kazanıldığının tekrar farkına varma imkânı sağladı. Bireysel olarak benim de ülkem için birçok şey yapabileceğim kanaatine vardım. Her Türk evladı bu toprakların nasıl kazanıldığının farkına varıp, üzerine düşen görevi yerine getirmelidir.”

- **Hüsamettin Asar, MUĞLA, MUĞLA ANADOLU LİSESİ, 04 Nisan 2015;** “Bir Türk genci olarak bu organizasyonu düzenlediğiniz için minnettarım.”

- **Elif Gülgen, AYDIN, KIRÇİĞİ ANADOLU LİSESİ, 11 Nisan 2015 ;** “Bu gezi, bizi bu günlere getiren Atamız hakkında hem genel, hem kişisel bilgi verdi. Bu arada gördüğümüz her şey televizyonda görülenler gibi değil. Anıtkabir’i ve diğer tarihi mekânları gezmek, görmek benim için bir zevkti. Bana bu şansı verenlere çok teşekkür ederim. Her şey o kadar güzeldi ki,.. Anlatsam kağıtlar, kalemler yetmez. Çok ama çok teşekkür ederim.”

- **Özkan Evsen, VAN, EDREMIT ANADOLU LİSESİ, 11 Nisan 2015;** “Van Edremit Anadolu Lisesinde tarih öğretmeniyim. Öğrencilerimize belki de hayatları boyunca göremeyecekleri bir imkân tanıdığınız için, gösterdiğiniz ilgi ve alakadan, samimiyetinizden dolayı Anıtkabir Derneğinin bütün personeline çok teşekkür ederim...”

Çocuklarımız o kadar mutlu oldu ki, kendilerini belki de ilk defa bu kadar önemli değerli hissettiler ki Van’a geldiğimizde bile verdiğiniz yaka kartlarını boyunlarından

çıkarmamaları bunun göstergesidir... Bundan sonra da bir Atatürk genci ve öğretmenini olarak Atatürk sevgisi ve değerlerine sahip öğrenciler yetiştirmeye gururla devam edeceğim...Tekrar çok teşekkür ederim.”

- **Mustafa Yeşilbağ, GAZİANTEP, MEHMET AKİF ERSOY TEKNİK VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ, 18 Nisan 2015 ;** “Ankara’yı gezmek, Anıtkabir’i ziyaret etmek küçüklüğümden beri hep hayalimdi. Çok güzel ve heyecan verici bir gezi oldu. Anıtkabir Derneğine teşekkür ediyorum.

- **Bayram İnan, MERSİN, EYÜP AYGAR ANADOLU LİSESİ, 18 Nisan 2015;** “Bağımsızlığın mimarı ulu önder Mustafa Kemal Atatürk, sana olan borcumuzu bütün gayret ve gücümüzle emaneten bıraktığın vatanın birliği, beraberliği, mutluluğu ve huzuru için hiç yılmadan ilelebet çalışacağıma söz veriyor, rahat uyu diyorum. Atatürk’ün İzinde Ankara Gezisini düzenleyen Anıtkabir Derneğine sonsuz teşekkür ediyor, bu mutluluğu ve gururu bize yaşattığı için şükranlarımı sunuyorum.”

- **Şefika Düzenli, KARAMAN, MUSTAFA DEMİROK MESLEKİ EĞİTİM VE TEKNİK LİSESİ, 25 Nisan 2015;** “Gezide eksik hiçbir şey yoktu, en önemli ziyaretimizin Çanakkale’nin 100. Yılı dolayısıyla Anıtkabir’in sabaha kadar açık olduğu bir zamana rastlaması ve gece havaya bırakılan 1915 fenerden birini de benim havaya bırakmış olmam. Atamızın soluduğu şehri solumak, bastığı yerlere basmak, giydiği kıyafetleri görmek, bunlar çok güzel şeyler... Çok özel bir yersin tarih kokan, Ata kokan Ankara.”

- **Elif dumanlı, EDİRNE , SÜHEYL ÜNVER MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ, , 25 Nisan 2015,**“Atatürk’ün torunu olmak, Türk olmak çok gururu verici. Ankara’ya ilk

ETKİNLİKLER

defa geldim ve çok güzel karşılandığımı düşünüyorum. Atamın kabrine gittim. Türkiye'yi aydınlatan güneşim uyuyor orada. Ben çok teşekkür ediyorum."

- **Mine Şener, SAMSUN, ŞEHİT AHMET ALTUNOĞLU ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ**, 02 Mayıs 2015 : "Çanakkale Savaşlarının 100. Yıldönümünde Atamın huzurunda olmak beni çok onurlandırdı. Çankaya Köşkü, Ankara Kalesi... İsmet İnönü'nün kızı Özden Hanımı tarihin bir parçası olarak tanımak çok güzeldi. Bu organizasyonu düzenleyen Anıtkabir Derneğine sonsuz teşekkürler. Bu vatani bizlere bırakan başta Atam olmak üzere tüm şehitlerimize sonsuz teşekkürler."

- **Muazzez Kartal, RİZE, FINDIKLI MESLEKİ VE TEKNİK LİSESİ**, 02 Mayıs 2015; "Bugün hayatımın en güzel günlerinden birini geçirdim. Hem duygulandım, hem bilgi edindim, hem de yeni arkadaşlar edindim. Gezdiğimiz her yer harikaydı, Anıtkabir harikaydı. Okulda bir senede anlatılan tarih dersini bir günde öğrendim. Diğer bir önemli konu da bir sürü arkadaş edindim. Kaynaştırma projesi çok iyi oldu. Gerçekten Ankara'ya gelmekten, Atamızın vakit geçirdiği yerleri ve mezarını görmekten gurur duydum. Hepinize teşekkür ederim."

- **Esra Kaya, ISPARTA, MERKEZ ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ**, 09 Mayıs 2015; "Anıtkabir'i görmek benim için çok güzeldi. Çok etkilendim. İyi ki böyle bir proje olmuş. Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk hakkında daha fazla şeyler öğrendim. Muhteşem bir hafta sonu geçirmiş olduk. Herkese teşekkürler."

- **Dilan Çelik, DİYARBAKIR, YENİ DİYARBAKIR LİSESİ**, 09 Mayıs 2015; "Öncelikle bu geziyi düzenleyen Anıtkabir Derneğine teşekkür ederim. Hiç bu kadar tarih ile iç içe olmamıştım. Gezinin muazzam bir tarih kokusu vardı. Tarihi bu kadar yakından yaşadığım için çok mutluyum. Atamızın evini gezerken ve daha birçok yerde gözlerim doldu diyebilirim."

- **Musa Baltacı, MARDİN, DİCLE ORTAOKULU**, 16 Mayıs 2015; "Ankara çok güzeldi. Bir tarih yolculuğu yapmış oldum. Bu geziyi düzenleyen Anıtkabir Derneğine teşekkür ederim."

- **Habibe Baysal, KIRŞEHİR, HAYRİYE KIMÇAK ANADOLU LİSESİ**, 16 Mayıs 2015, "Gezimizde ilk olarak Anıtkabir'e gittik. İnsan girdiği anda hem hüznleniyor, hem de gururlanıyor. Atamızın ileri görüşlülüğü sayesinde kurulan ülkemiz, çok büyük zorluklar içerisinde kurulmuştu. Biz önceden sadece bunu biliyorduk. Bugün o duyguyu hissetme fırsatı bulduk. Herkes kesinlikle gezip görmelidir."

- **ADIYAMAN, Mücahit Akan, ADIYAMAN, SAĞLIK MESLEK LİSESİ**, 23 Mayıs 2015; "Kitapların veremediği duyguları verdi. Umarım diğer arkadaşlarım da faydalanır ve Ankara Üniversitesini kazandığım zaman tekrar misafiriniz olacağım, şimdiden teşekkürler."

- **Elif Hacımustafaoğlu, TRABZON, OF ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ**, 23 Mayıs 2015; "Öncelikle bu geziyi düzenlediğiniz için, bu güzel şehri gezme imkânını verdiğiniz için teşekkür ederim. Sayenizde hiçbir zaman unutmayacağım güzel insanlar, güzel yerler gördüm, Atamın mezarına gittim. Birçok kişiye nasip olmayacak duyguları yaşadım."

- **Kenan Aydemir, ORDU, NECİP FAZIL KISAKÜREK ANADOLU LİSESİ**, 13 Haziran 2015; "Sürekli gezip görmek istediğim iki yerden biri Ankara idi. İlk kez buraya geldim. Atatürk'ü ve Türkiye tarihini biraz daha yakından inceleme fırsatı buldum. Her insanın gezip görmesi gereken bir yer. Bu gezi için emeği geçen herkese teşekkür ederim."

- **Seher Barlas, KONYA, GÜNEYSINIR ÇOK PROGRAMLI ANADOLU LİSESİ**, 13 Haziran 2015; "Gezi çok güzeldi. Çok şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Geziye katılamayan arkadaşlar adına üzıldüm. Gezi için çok teşekkür ederim."

ÇANAKKALE ZAFERİNİN 100. YILDÖNÜMÜ ANMA ETKİNLİKLERİ

Anıtkabir'de bir ilke daha imza atıldı. Çanakkale'nin 100. yıldönümü dolayısıyla, tarihinde ilk kez Anıtkabir 24 saat açık kaldı ve muhteşem bir geceye ev sahipliği yaptı. Ziyaretçilerimiz tarafından 1915 tane "Yurtta barış, dünyada barış" dilek feneri gökyüzüne gönderildi.

TSK Armoni Müzikası Orkestrası eşliğinde marşlar çalındı ve şiirler okundu. 25 Nisan 2015 sabahı saat 04:00'da Kızılay Genel Müdürlüğü tarafından ziyaretçilere Çanakkale'deki Mehmetçiklerin bir öğünü olan kırık buğday çorbası ve somun ekmek dağıtıldı. Şafak vakti Mozole'ye çelenk sunma töreni gerçekleştirildi.

19 MAYIS ATATÜRK'Ü ANMA GENÇLİK VE SPOR BAYRAMI

19 Mayıs gecesi Anıtkabir'de bir kutlama programı düzenlendi. Dünyaca ünlü piyanist Gülsün ONAY piyano resitali verdi. Ayrıca TSK Armoni Müzikası Orkestrası

eşliğinde Hakan AYSEV ve Feryal TÜRKOĞLU konser verdi. Gecenin sonunda 1919 adet Barış Balon'u uçuruldu.

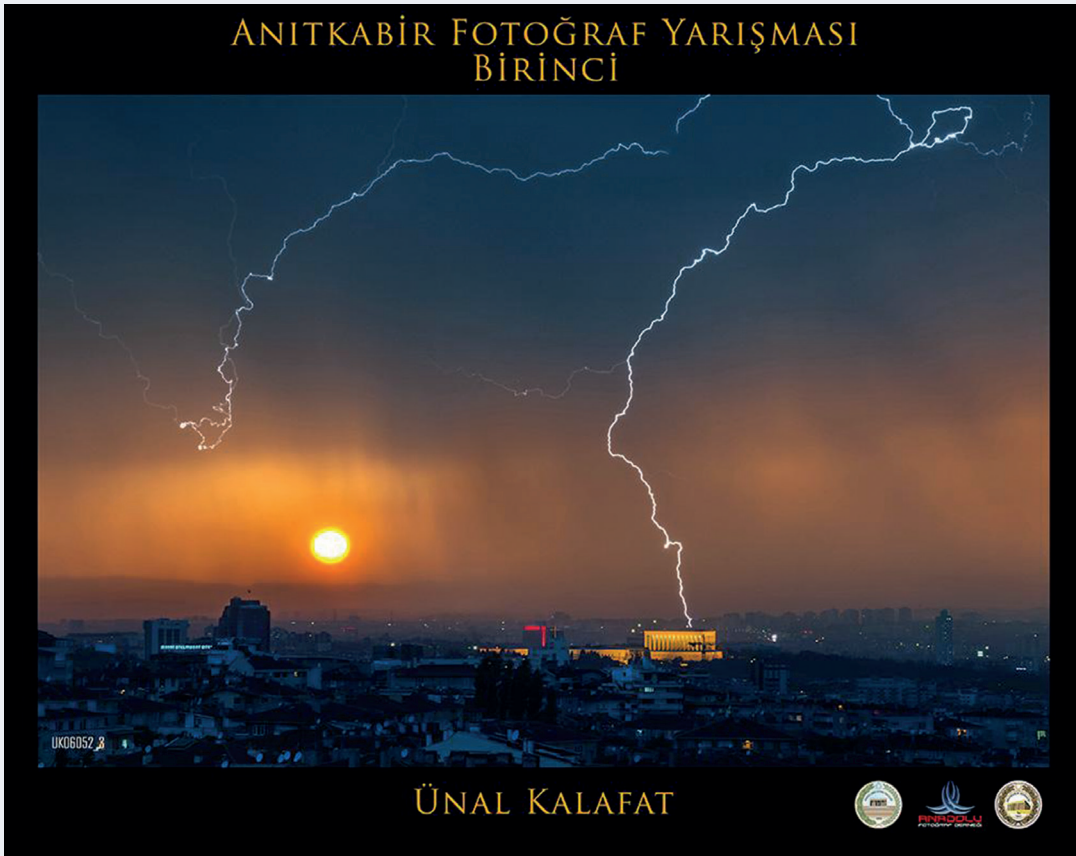
ANITKABİR FOTOĞRAF YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ

Haziran ayı içerisinde “Bir Işık da Sen Yak Anıtkabir’de” sloganıyla düzenlenen Anıtkabir fotoğraf yarışması ödül

töreni gerçekleştirildi. Ödül töreninde yarışmacılara plaketleri ve sertifikaları takdim edildi.

ANITKABİR FOTOĞRAF YARIŞMASINDA İLK ÜÇE GİREN FOTOĞRAFLAR

ANITKABİR FOTOĞRAF YARIŞMASI İKİNCİ

AD87634_1

GÖKALP BİLİCİ

ANITKABİR FOTOĞRAF YARIŞMASI ÜÇÜNCÜ

CEMİL BELDER

OBJEKTİFE TAKILANLAR

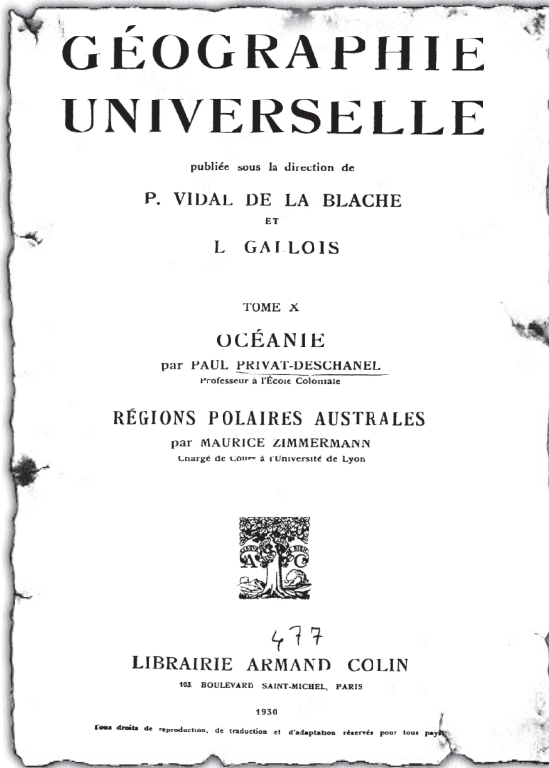
MUTLULUKLARINI ATATÜRK İLE PAYLAŞANLAR

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

83

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

EVRENSEL COĞRAFYA

P. VIDAL DE LA BLACHE VE L. GALLOIS yönetiminde basılmıştır.

CİLT X

OKYANUSYA

PAUL PRIVAT-DESCHANEL tarafından hazırlanmıştır (Coloniale Okulu'nda Profesör)

GÜNEY KUTUP BÖLGELERİ

Lyon Üniversitesi'nden MAURICE ZIMMERMANN tarafından hazırlanmıştır

ARMAND COLLIN KİTABEVİ
106, BOULEVARD SAINT-MICHEL PARIS

1930

Tüm ülkeler için her türlü çoğaltma, tercüme ve adaptasyon hakkı saklıdır.

Anıtkabir Atatürk Kitaplığı Bilgileri

Envanter No : 1477

Yazar : Paul Privat -Deschanel, Maurice Zimmermann

Cilt : Kahve

Ebadı :

En : 18 cm.

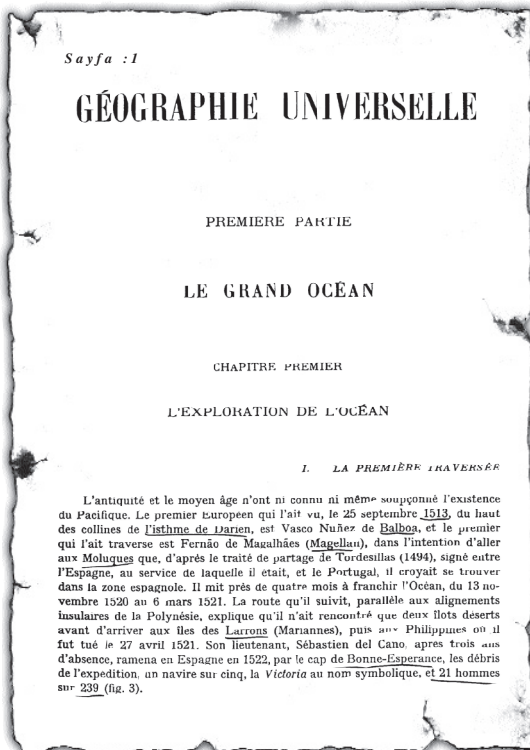
Boy : 27 cm.

Sayfa Adedi : 368

Not : Kitabın ilgili bölümleri Ebru Genç tarafından tercüme edilmiştir.

84

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

85

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa 1

EVRENSEL COĞRAFYA

BİRİNCİ KISIM

BÜYÜK OKYANUS

BİRİNCİ BÖLÜM

OKYANUSUN KEŞFİ

1- OKYANUSUN İLK KEZ GEÇİLMESİ

İlk çağ ve Ortaçağ'da Pasifik Okyanusu bilinmemekteydi; hatta insanlar bu Okyanusun varlığından bile haberdar değildi. Bu Okyanusu gören ilk Avrupalı Vasco Nunez de Balboa'dır. Balboa Okyanusu 25 Eylül 1513 tarihinde, Isthme de Darien kayalıklarının tepesinden görmüştür. Okyanusu ilk geçen şahıs ise, hizmet ettiği İspanya ile Portekiz arasında imzalanan Tordesillas Paylaşım Anlaşması'na (1494) göre Molukles'e (Molükler) gitmek amacıyla yola çıkan ve İspanyol bölgesine bulunduğunu zanneden Fernao de Magalhães'dir (Macellan). Okyanusu aşması 13 Kasım 1520'den 6 Mart 1521'e kadar, yaklaşık 4 ay sürmüştür. Polinezya Adaları'nın dizilişine paralel bir rota izlemiştir ve Larron Adalarına (Marrianlar) ve 27 Nisan 1521 tarihinde öldürüldüğü Filipinler'e ulaşmadan önce sadece iki ıssız ada gördüğünden bahsetmektedir. Vekili Sebastien del Cano, üç yıl sonra, 1522 yılında, Ümit Burnu'ndan geçerek gezi ile ilgili kalıntılar İspanya'ya götürmüştür; bu kalıntılar beş gemiden geriye kalan tek gemi olan ve Victoria gibi sembolik bir isme sahip bir gemiden ve 239 kişiden hayatta kalan 21 kişiden ibarettir (Şekil 3).

Sayfa : 2

Au XVIIe siècle les Hollandais, établis dans l'insulinde à la place des Portugais, commencent l'exploration des côtes australiennes, dont il sera parlé plus loin.

86

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa 2

XVII. yüzyılda Insulindes'de [Ensülend] Portekizliler'in yerine yerleşen Hollandalılar, daha ileriki bölümlerde yer alan Avustralya kıyılarının keşfine başlamışlardır.

Sayfa : 2

Mais le plus illustre des navigateurs néerlandais est Abel-Janszoon Tasman, dont le voyage de 1642-1643 se montre, dans son objet comme dans ses méthodes, un véritable voyage de découvertes scientifiques (fig. 3).

Sayfa 2

Ancak Hollandalı denizcilerin en meşhuru Abel Janszoon Tasman'dır. Bu şahsın 1642 – 1643 yıllarında yaptığı yolculuk, gerek hedefi gerek metodu açısından gerçek bir bilimsel keşif seyahati olarak ortaya çıkmaktadır.

Sayfa : 2

III. ANGLAIS, FRANÇAIS, RUSSES ET AMÉRICAINS

La période qui s'ouvre en 1764 par le voyage de Byron est celle des grands voyages de découvertes, inspirés par des préoccupations scientifiques. Des états-majors de savants accompagnent les expéditions. C'est le moment où Anglais et Français rivalisent brillamment.

Sayfa 2

III- İNGİLİZLER, FRANSIZLAR, RUSLAR VE AMERİKALILAR

Byron'un 1764 yılında yaptığı seyahatle başlayan dönem, bilimsel kayıtlardan kaynaklanan büyük keşif seyahatlerinin dönemidir.

87

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Bilginlerin kurmayları gezilere eşlik etmişlerdir. Bu dönemde, İngilizler ve Fransızlar parlak bir rekabete girişmişlerdir.

Sayfa : 3

De 1764 à 1770, Byron, Wallis, Carteret et Bougainville découvrent Tahiti et les Samoa ou îles des Navigateurs, et retrouvent les Nouvelles-Hébrides et les Salomon. Mais ils ne s'écartaient pas beaucoup des routes connues, ils passaient souvent trop vite, traversant les archipels sans relever toutes les îles qui les composent, plus préoccupés, semble-t-il, de découvrir que de bien connaître.

Sayfa 3

1764 – 1770 yılları arasında, Byron, Wallis, Carteret ve Bougainville, Tahiti ve Samoa Adaları'nı keşfetmişlerdir. Bunlar Denizciler Adaları şeklinde de adlandırılmaktadır ve Yeni Hebridler ile Salomonlar da keşfetmişlerdir. Ancak bilinen yollardan fazla ayrılmamışlardır; takımadalardan çoğu zaman, bunları teşkil eden tüm adaları ortaya çıkarmadan, iyi tanımlanmış ziyade keşfetmek kaygısıyla geçmiştirler.

Sayfa : 4

Le grand nom de cette période est celui de James Cook, le « rassembleur des terres océaniques ». Moins savant qu'observateur, mais observateur minutieux et méthodique, il n'explore pas au hasard, il ne découvre pas par accident ; il cherche à découvrir, suivant des routes inconnues et fouillant l'Océan dans tous les coins. Où il a passé, il ne reste qu'à compléter, car il relève méticuleusement chaque terre et dresse des cartes dont l'exactitude étonne (fig. 2).

88

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa 4

[BÜYÜK OKYANUS]

Bu dönem [1764 – 1770], James Cook'un dönemidir. Bu şahıs "Okyanusya topraklarının toparlayıcısıdır." Bu şahıs bilgiden ziyade sağlam yöntemler kullanan ve son derece titiz bir gözlemcidir. Rastgele ve tesadüfen keşif yapmamıştır. Bilinmeyen yolları izleyerek ve Okyanusun her köşesini aşındırarak keşiflerde bulunmaya çalışmıştır. Geçtiği yerlerden geriye sadece bu keşifleri tamamlamak kalmıştır. Toprak parçalarını dikkatle ortaya çıkarmıştır ve doğruluğu şaşırtıcı düzeyde olan haritalar çizmiştir.

Sayfa : 4

FIG. 2 Itinéraire de Cook dans les Nouvelles-Hébrides (1774). Dans le carton, les Grandes Cyclades, d'après Bougainville (1768).

Sayfa 4

ŞEKİL 2 – Cook'un Yeni Hebridler'de izlediği rota (1774) – Bougainville'e [Bugenvill] göre büyük sıklıklar [sıklık: bir çember şeklinde dizilmiş ada grubu] yer almaktadır (1768).

Sayfa : 4

Restait à explorer le Nord du Grand Océan. Cook y consacra son dernier voyage, fait à partir de 1776 avec l'*Adventure* et la *Discovery*. Après avoir revu les Tonga et reconnu l'archipel qui porte son nom, il s'employa à relever la côte Nord-Ouest de l'Amérique et découvrit les îles Sandwich (Hawaii), peut-être déjà vues en 1555 par Juan Gaetano. C'est là qu'il fut tué, le 14 février 1779. La France peut opposer un rival à Cook : La Pérouse, son égal par le desin.

Sayfa : 6

téressement, son semblable dans une destinée tragique. Parti en 1785 avec la *Boussole* et l'*Astrolabe*, il fit l'hydrographie des rivages septentrionaux du Pacifique, tant en Amérique qu'en Asie mais il périt avec tous ses compagnons à Vanikoro, dans l'archipel Santa Cruz, où Dumont d'Urville retrouva plus tard les épaves de son naufrage.

89

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa 4

Geriye sadece Büyük Okyanus'un kuzeyini keşfetmek kalmıyordu. Cook, 1776 yılında başladığı ve Adventure ve Discovery ile birlikte çıktığı son yolculuğunu buna adanmıştır. Tongaları tekrar gördükten ve ismini taşıyan adayı keşfettikten sonra, Amerika'nın kuzeybatısını keşfetmeye girişmiş ve Sandviç Adaları'nı (Hawaii) keşfetmiştir. Bu adaların daha önce, 1555 yılında Juan Gaetano tarafından görülmüş olması muhtemeldir. Cook 14 Şubat 1779 tarihinde burada öldürülmüştür. Fransa Cook'a bir rakip çıkarabilir: [sayfa 6] Perouse isimli bu şahıs çıkar gütmeme ve trajik yazgısı açısından Cook'a benzemektedir. 1785 yılında pusula ve usturlapla yola çıkan ve Amerika ve Asya'nın olduğu gibi Güney Pasifik'in de kıyı hidroğrafyasını çizen bu şahıs Santa Cruz Takımadası'ndaki Vanikoro'da tüm arkadaşlarıyla birlikte hayatını kaybetmiştir. Dumont d'Urville daha sonra batığının kalıntılarını bulmuştur.

Sayfa : 6

Au reste, avant de pouvoir dresser une carte exacte, il fallait identifier et parfois refaire les découvertes déjà faites. Ce recommencement perpétuel tenait à l'incertitude des positions astronomiques. Les latitudes se déterminaient presque exactement avec l'octant de Halley mais, pour les longitudes, on commettait au XVIIIe siècle des erreurs de 20 à 30 degrés, c'est-à-dire de 2 000 à 3 000 kilomètres ; l'impossibilité, pendant deux siècles, de retrouver les Salomon est une conséquence fameuse de ces incertitudes.

Sayfa 6

Bununla birlikte, kesin bir harita çizmeden evvel, daha önce yapılmış olan keşifleri tespit etmek bazen de bunları yeniden yapmak gerekmekekti. Bu şekilde aralıksız olarak yeniden başlanmasının sebebi astronomik konumların belirsizliği idi. Enlemler neredeyse kesin olarak, Halley Takımyıldızıyla belirlenmekteydi; ancak boy-

90

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa : 14

LES VOLCANS. L'histoire mouvementée du Pacifique se continue aujourd'hui encore : volcans et coraux modifient peu à peu cette face de notre planète, plus instable, plus vivante, pourrait-on dire, que la face atlantique (fig. 6). Cet

Sayfa 14
VOLKANLAR

Pasifik'in hareketli tarihi bugün de devam etmektedir. Volkanlar ve mercanlar gezegenimizin bu bölümünü giderek değiştirmektedirler; bu kıyının Atlantik kıyısından daha istikrarsız bir başka deyişle daha canlı olduğunu söylemek mümkündür.

Sayfa : 14

Il est entouré d'un cercle d'événements éruptifs, le « Cercle de feu » (plus de 200 volcans historiquement connus comme actifs), et parsemé d'appareils volcaniques insulaires et sous-marins : ceux-ci, d'après une exploration récente entre l'Amérique et les Hawaii, paraissent très nombreux.

Sayfa 14

Okyanusun etrafı, püskürük deliklerden meydana gelmiş bir çemberle, "ateş çemberiyle" (tarihi olarak aktif oldukları bilinen 200'den fazla volkan) çevrilidir ve volkanik sızılı adaları serpilmıştır; Amerika ve Havai Adaları arasında son zamanlarda yapılan yeni bir keşfe göre, bu yapıların sayısının son derece fazla olduğu sanılmaktadır.

93

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa : 19

La plupart des petites îles de l'Océanie sont des atolls, anneaux de corail continus ou morcelés en îlots appelés motus en Polynésie, autour d'un bassin intérieur peu profond, le lagon. à l'eau tranquille et verte (fig. 7).

Sayfa 19

Okyanusya'daki küçük adaların çoğu mercan adasıdır. Bunlar, Polinezya dilinde motus [motüs] olarak adlandırılan sürekli veya parçalanmış mercan halkalarıdır; yeşil ve durgun bir suda, sıg bir iç havzanın çevresinde - lagün - yer alırlar (şekil 7).

Sayfa : 19

En général les atolls sont petits et mesurent quelques kilomètres seulement mais il y en a de très grands, comme Fakarava et Rangiroa (60 et 70 km de longueur), Malden, dans les Sporades anglaises, où les terres émergées couvrent 91 kilomètres carrés, plus que la superficie de Paris, Christmas (Océanie centrale, 161 km. de tour), Ong-tong Java, à l'Est des Salomon, dont la circonférence dépasse 200 kilomètres, et Truk, dans les Carolines, qui a 240 kilomètres de circuit.

Sayfa 19

Mercan adaları genellikle küçüktür ve sadece birkaç kilometre yüzölçümüne sahiptirler ancak Fakarava ve Rangiroa (uzunlukları 60 ve 70 km'dir), suyun üstünde kalan kısmı 91 km²'lik bir alanı kap-

94

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

layan ve Paris'in yüzölçümünden daha büyük bir alana sahip olan İngiliz Sporadları'ndaki Malden, Christmas (çevresi 161 km., Merkez Okyanusya'dadır), Salomonlar'ın doğusunda yer alan ve çevresi 200 km'yi aşan Ongtong Java ve Caroline'ler'de [Karolinler] yer alan ve çevresi 240 km. olan Truk gibi çok büyüklüğü de mevcuttur.

Sayfa : 21

V LES MOUVEMENTS DU SOL.

LES TREMBLEMENTS DE TERRE. Le Pacifique est encore dans un état d'équilibre instable. Les tremblements de terre y sont fréquents, surtout, comme l'a montré Montessus de Ballore, sur le pourtour, qui a été le siège de mouvements orogéniques récents. Il suffit de rappeler les cataclysmes du Chili en 1922 et du Japon en 1923.

Sayfa 21

V – TOPRAK HAREKETLERİ
DEPREMLER

Pasifik hâlâ istikrarsız bir dengeye sahiptir. Burada, özellikle de son zamanlarda meydana gelen orojenik hareketlerin merkezi olan Montessus de Ballore ve çevresinin ortaya koyduğu gibi depremler sık olarak meydana gelmektedir. 1922 yılında Şili'de ve 1923'te Japonya'da meydana gelen felaketleri hatırlamak yeterlidir.

Sayfa : 22

L'évolution présente du Pacifique reste incertaine.

95

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa 22

Pasifik'in şu andaki evrimi halen belirsizlik bir görünüm arz etmektedir.

Sayfa : 25

II. LA CIRCULATION ATMOSPHÉRIQUE

LA PRESSION BAROMÉTRIQUE. Si la Terre était une sphère lisse, les pressions seraient distribuées régulièrement par zones. Vers l'équateur, où l'air chaud et humide, très léger, tend à s'élever, il y aurait une bande de basses pressions, de minima barométriques, attirant du Nord et du Sud les vents alizés :

Sayfa 25

II- ATMOSFER DOLAŞIMI
BAROMETRE BASINCI

Yeryüzü sıvı bir küre olsaydı, basınçlar düzenli olarak kuşaklar tarafından dağıtılırdı. Havanın sıcak, nemli, son derece hafif ve yükselmeye meyilli olduğu ekvatora doğru, barometrenin en düşük düzeyinde seyreden ve Alize Rüzgarlarını kuzeyden ve güneyden çeken bir alçak basınç kuşağı mevcut olurdu.

Sayfa : 25

LA DIRECTION DES VENTS. La bande des minima équatoriaux, large de 500 à 1 000 kilomètres, se maintient au Nord de l'équateur, approximativement de 2° à 8° latitude en janvier et, en juillet, de 6° à 12°. C'est une région de calmes, de vents légers et variables, de folles brises.

Sayfa 25

RÜZGARLARIN YÖNÜ

Ekvatorial minimalar kuşağı 500 km. ile 1000 km. genişliğe sahip-

96

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa 38

Deniz, baklagil parçaları ve tuzlu suya dayanıklı meyveler gibi **taneleri sürüklenmektedir**. Bu nedenle, tamanou'ya (tamanu) (Calophyllum inophyllum) tüm Pasifik'te ve Hint Okyanusunda rastlanır ve Büyük Okyanus'taki tüm mercan adaları Ipomea isimli bir gündüz sefası tarafından işgal edilmiştir.

Sayfa : 38

L'homme, lui aussi, a introduit beaucoup de plantes, mais nous sommes mal renseignés sur l'œuvre des anciens indigènes. En Polynésie française, un grand nombre de cocotiers ont été plantés dans les îles basses. Au XIXe siècle, les Européens ont répandu largement diverses plantes océaniques ou même totalement étrangères.

Sayfa 38

Bu bölgede insanlar da bizzat pek çok bitki yetiştirmişlerdir, ancak eski yerlilerin yaptıkları hakkında fazla bilgiye sahip bulunmaktayız. Fransız Polinezyası'ndaki sığ adalarda çok sayıda hindistancevizi ağacı dikilmiştir. XIX. yüzyılda Avrupalılar, çeşitli Okyanus'ta bitkilerini hatta bölgeye tamamen yabancı bitkileri geniş bir bölgeye yaymışlardır.

Sayfa : 38

LA RÉPARTITION DES PLANTES. C'est le climat qui joue le rôle capital dans la répartition des plantes, dont beaucoup occupent des domaines approximativement disposés suivant les zones de latitude.

Sayfa 38

BİTKİLERİN DAĞILIMI

Bitkilerin dağılımında en önemli rolü iklim oynamaktadır. Bu bitkilerden pek çoğu, yaklaşık olarak enlem kuşaklarına göre tanzim edilmiş olan alanlara yayılmaktadır.

99

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa : 39

Pour Wallace, dès les temps secondaires, l'Australie était isolée de l'Ancien Continent. A coup sûr, il y a eu, au Tertiaire, une union ou des unions temporaires.

Sayfa 39

Wallace'e göre, Avustralya Üçüncü Zaman'da, eski kıtadan ayrılmıştır. Üçüncü zamanda bir birleşme ve bunun yanı sıra geçirci birleşmelerin olduğu kesindir.

Sayfa : 39

LE PEUPLEMENT VÉGÉTAL. Les terres océaniques auraient-elles toujours été dans l'état fragmentaire qui est aujourd'hui le leur, elles se seraient pourtant peuplées. Il suffit des vents, des courants marins et des oiseaux pour apporter aux îles les plus lointaines un grand nombre de plantes.

Sayfa 39

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Okyanusya toprakları daima parçalar halinde olmasına karşın yüksek bir nüfusa sahiptir. Rüzgarlar, deniz akıntıları ve kuşlar tarafından en uzakta bulunan adalara dahi çok sayıda bitki getirilmesi bunun için yeterlidir.

100

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa : 40

II. LE PAYSAGE VÉGÉTAL

LA FORÊT VIERGE. La forêt équatoriale ou tropicale il n'y a pas lieu de distinguer les deux types en Océanie est l'association végétale dominante en Nouvelle-Guinée, aux Salomon et aux Hébrides.

Sayfa 40

II- BİTKİ ÖRTÜSÜNÜN GÖRÜNÜMÜ

BAKIR ORMAN

Kalı ve yoğun bir kütile olan ekvatorial ve tropikal orman – Okyanusya'da bu iki tip ormanı birbirinden ayırmaya gerek yoktur – Yeni Gine'de, Salomonlar'da ve Hebridler'de egemen olan bir bitki örtüsüdür.

Sayfa : 43

LES ÎLES BASSES. Dans les îles coralliennes, en dehors des plantes introduites par les indigènes pour leur alimentation, bananier (Musa, particulièrement M. sapientum), arbre à pain, igname (Dioscorea alata) taro (Colocasia esculenta, C. antiquorum), peut taro (Arum cordifolium), il n'existe plus que la monotone forêt de cocotiers, mêlée à des pandanus aux feuilles lanuolées et bruisantes.

Sayfa 43

SİĞ ADALAR

Mercan adalarında, yerlilerin beslenme amacıyla getirdikleri bitkilerin – muz ağacı (Musa, özellikle M. Sapientum), ekmek ağacı, igname (Dioscorea alata), taro (Colocasia esculenta, C. Antiquorum), küçük taro (Arum cordifolium) – dışında, sadece hisirtili ve temrensi yapraklı pandanuslarla karışmış tek tip hindistancevizi ormanları vardır.

101

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa : 44

III. LA FAUNE MARINE

ORIGINES DE LA FAUNE MARINE. Évoluant dans un milieu continu et peu changeant, les animaux marins sont à un haut degré sous la dépendance des lois naturelles, et leur répartition traduit d'une façon saisissante les conditions géographiques température, vents, courants.

Sayfa 44

III – DENİZ FAUNASI (HAYVAN TOPLULUĞU)

DENİZ FAUNASININ MENŞEİ

Süreklilik arz eden ve fazla değişken olmayan bir ortamda evrim gösteren deniz hayvanları, doğal kurallara bağımlı olarak yüksek bir düzeye ulaşmışlardır ve bunların dağılımı coğrafi koşulları çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır: ısı, rüzgarlar, akımlar.

Sayfa : 51

CHAPITRE V

LE PEUPLEMENT DU PACIFIQUE

I. LES POPULATIONS

ORIGINE DES Océaniens. Comme les plantes et les animaux, les hommes ont peuplé le Grand Océan, et cette occupation d'un territoire plus vaste que tous les continents réunis a donné lieu à de nombreuses études aux conclusions souvent contradictoires.

Sayfa 51

BÖLÜM V

PASİFİK OKYANUSU'NUN NÜFUS DURUMU

Bitkiler ve hayvanlar gibi, insanlar da Büyük Okyanus'ta yaşa-

102

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

mişlardır ve tüm kataların toplam yüzölçümünden daha büyük bir alanın bu şekilde işgal edilmesi çoğu zaman çelişkili sonuçlar veren çok sayıda araştırmanın yapılmasına neden olmuştur.

Sayfa : 51

On admet généralement aujourd'hui que les Océaniens sont venus de l'Ouest. D'après les travaux de Keane, de Percy Smith, de J. Danes et de P. Rivet, on peut se représenter, sous toutes réserves, la succession des faits de la manière suivante.

Groupe de races diverses et d'ailleurs mélangées, mais qui ont une parenté linguistique, les Océaniens seraient originaires de l'Asie Sud-orientale d'où ils auraient essaimé, d'une part, vers le Pacifique et, d'autre part, vers Madagascar. Il y aurait eu six vagues d'invasion successives.

TASMANIENS ET AUSTRALIENS. Les premières migrations, remontant sans doute au Pléistocène, seraient celles des Tasmaniens et des Australiens, races négroïdes dont il sera parlé ultérieurement, et qui sont restées au stade paléolithique.

Sayfa 51

Günümüzde genel olarak, Okyanusyalıların batıdan gelmiş oldukları kabul edilmektedir. Keane, de Percy Smith, J. Danes ve P. Rivet'in çalışmalarına göre, her türlü ihtiyat göz önünde bulundurularak, olayların aşağıda yer aldığı şekilde birbirini takip ettiği tasarlanabilir.

Birbirine karışmış farklı ırklara mensup gruplardan meydana gelen ancak bir dil akrabalığına sahip olan Okyanusyalıların, Güneydoğu Asya kökenli oldukları ve bir kısmının Pasifik, diğer kısmının ise Madagaskar üzerinden buraya gelmiş oldukları sanılmaktadır. Bu şekilde altı işgal dalgasının yaşandığı tahmin edilmektedir.

TAZMANYALILAR VE AVUSTRALYALILAR

İlk göçler şüphesiz Pleistosen'e kadar dayanmaktadır. Bunlar

103

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

daha sonra bahsedilecek olan siyahı ırklar olan ve Paleolitik aşamada kalmış bulunan Tazmanyalılar ve Avustralyalılardır.

Sayfa : 51

D'après P. Rivet, il existe d'étroites affinités entre les langues australiennes et le groupe linguistique Sud-américain des Tson, qui comprend les Patagons et leur branche fûgienne, les Ona. Si vraiment les Australiens, qui ne sont aucunement marins, ont été en Amérique.

Sayfa 51

P. Rivet'e göre, Patagonyalılar ve bunların fûgien [füeji]; Macellan takımadadaki en büyük adada yaşayan kabilelerin tamamı kolu olan Ona'ları kapsayan Tsonların Güney Amerika Dil Grubu ile Avustralya dilleri arasında büyük benzerlikler mevcuttur.

Sayfa : 53

POLYNÉSIENS ET INDONÉSIENS. — Les Polynésiens auraient formé la quatrième vague d'invasion du Pacifique. Ce sont des populations au teint clair et aux cheveux lisses, ces sauvages blancs dont parlent avec étonnement les anciens navigateurs. Comme leur civilisation et leur langue sont assez uniformes, leur race a été regardée par beaucoup comme homogène, on a peu près cette idée, déjà combattue par A. de Quatrefages, n'est plus admise aujourd'hui : nous avons affaire à une race nettement mélangée.

Sayfa 53

POLİNEZYALILAR VE ENDONEZYALILAR

Polinezyalıların Pasifik'teki dördüncü göç dalgasını teşkil ettikleri sanılmaktadır. Eski denizcilerin "beyaz vahşiler" olarak bahsettiği bu insanlar açık tenli, düz saçlı insanlardır. Bunların uygarlıkları ve

104

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

dilleri aynı olduğundan, ırklar çok kişi tarafından türdeş veya türdeş yakın olarak kabul edilir. Daha önce A. De Quatrefages tarafından savunulan bu fikir bugün artık kabul görmemektedir. Belirgin şekilde karışmış bir ırkla karşı karşıya bulunmaktayız.

Sayfa : 53

L'élément blanc se rattacherait à la race caucasique orientale, et l'élément jaune serait essentiellement malais.

Sayfa 53

Beyaz tenin Doğu Kafkas ırkına ait olduğu sanılmaktadır; sarı benizliliğin ise temel olarak Malezya'dan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sayfa : 53

Dans les îles de la Société et aux Hawaii, toute une classe de la population, descendant peut-être de peuples asservis, rappelle le type nègre ; on les nomme, à l'ahiti, les Menehune. La question des races du Pacifique est encore obscure (pl. IX, A, B et C).

Sayfa 53

Société [Sosyete] Adaları'nda ve Hawai'de muhtemelen kölelerin torunları oldukları sanılan toplumun bir sınıfı tamamen siyahı tipi animatmaktadır; Tahiti'de bu insanlar Menehune [Menehunlar] şeklinde adlandırılmaktadırlar. Pasifik ırkları meselesi halen aydınlanmamıştır.

105

ATATÜRK'ÜN OKUDUĞU KİTAPLAR • Okyonusya

Sayfa : 53

INDONÉSIENS ET MALAIS. Les Indonésiens, frères des Polynésiens, seraient venus en cinquième ligne. En Polynésie occidentale ou Micronésie, les

Sayfa 53

ENDONEZYALILAR VE MALEZYALILAR

Polinezyalıların kardeşleri olan Endonezyalıların beşinci enleme geldikleri tahmin edilmektedir.

Sayfa : 52

MELANÉSIENS. — Après les Tasmaniens et les Australiens, seraient venus les Malayo-Polynésiens ; on appellera les Mélanésiens, les Polynésiens et les Indonésiens, tous plus évolués que leurs prédécesseurs et de civilisation néolithique.

Sayfa 52

MELANEZYALILAR

Tazmanyalılar ve Avustralyalılardan sonra Malayo-Polinezyalıların geldiği sanılmaktadır; bu şekilde, Melanezyalılar, Polinezyalılar ve Endonezyalıların hepsi seleflerinden daha fazla evrimleşmişler ve neolitik uygarlıkta daha ileri gitmişlerdir.

Sayfa : 52

Les Mélanésiens sont peut-être allés jusqu'en Amérique. Ils sont apparentés, par la langue, aux peuples Hoka, qui s'étendent de l'Oregon à l'Isthme de Tehuantepec.

106

İLK TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'NİN AÇILIŞINDAN GÖRÜNTÜLER - 23 NİSAN 1920

TARİHE MAL OLMUŞ FOTOĞRAFLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışı.

TBMM açılışında dua ederken.

TBMM binasının balkonunda milletvekilleriyle birlikte.

ANITKABİR DERGİSİ'NDE YAYIMLANACAK YAZILARLA İLGİLİ ESASLAR

ANITKABİR DERGİSİ'NDE YAYIMLANACAK YAZILARLA İLGİLİ ESASLAR

1. Genel Kurallar :

A. Anıtkabir Dergisi üç ayda bir çıkarılmakta, 2000 adet basılmaktadır. Dergide Atatürk ile ilgili araştırma yazıları, makaleler ve şiirlere yer verilmektedir.

B. Dergiye gönderilen yazılar, daha önce başka yerde yayımlanmamış olmalıdır.

C. Yazılar, Anıtkabir Derneği Yayın Kurulu tarafından incelenip yayımlanmaya değer görülürse yine aynı kurul tarafından belirlenecek zamanda yayımlanır. Yayımlanmayan yazılar iade edilmez.

D. Yazıların içeriğinden yazarları sorumludur

E. Yayın Kurulunca yazılarda içeriğin dışında bir düzeltmenin yapılması durumunda yazarın oluru alınır.

F. Yazarlar kendilerini tanıtıcı bilgileri (unvan ve görev, kurum, haberleşme adresi, telefon ve belgegeçer numaraları, bir fotoğraf, e-posta adresi) yazılarıyla birlikte Anıtkabir Derneğine gönderirler.

G. Daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış, özgün olan ve Anıtkabir Derneği Yayın Kurulu tarafından yayımlanması uygun görülen yazıların sahiplerine 300 TL telif ücreti ödenir ve 5 adet dergi ücretsiz olarak gönderilir.

2. Dergide Yayımlanması İstenen Yazılarla İlgili Kurallar :

A. Yazılar A-4 kağıdının bir yüzüne ve 5(Beş) sayfayı geçmeyecek şekilde, bilgisayar ortamında Microsoft Word programında yazılır; posta ya da elektronik posta ile gönderilir.

B. Yazı karakteri arial, başlık 14 punto, metin 12 punto, dipnotlar 8 punto, fotoğraf ve şekiller JPEG formatında, çizelge yazıları 10 punto olarak yazılır.. Makalenin konusu ile ilgili varsa belge ve fotoğrafların asılları yazara geri verilmek üzere posta ile gönderilir.

C. Metinde satır aralığı tek, paragraf başı boşlukları 0.5, dipnot başlangıçları 0.5 olarak düzenlenir.

D. Makale içindeki ana başlıklar metnin yazıldığı puntoda, boşluk bırakılmadan, koyu ve küçük harflerle yazılır.

E. Dipnotlar aynı sayfa altında verilir. Kitap ve makaleler dipnotlarda şu şekilde gösterilir ;

(1) Kitap

Yazarın adı ve soyadı, kitabın adı (*italik yazılmalıdır*), varsa cilt numarası, varsa baskı numarası, basıldığı kent, basan kurum ya da basımevi / yayınevi, basıldığı tarih, sayfa numarası. (Ör. Fali Rıfkı Atay, *Çankaya*, İstanbul, Bateş Yayınları, 1980, s. 30.)

(2) Makale

Yazarın adı ve soyadı, tırnak işaretleri içerisinde makalenin başlığı, makalenin yayımlandığı derginin adı (*italik yazılmalıdır*), büyük romen rakamlarıyla cilt numarası, dergi numarası, parantez içinde derginin tarihi, sayfa numarası.

(Ör. Fuat Pekin, "Atatürk ve Lyautey", *Belleten*, C. XX, No. 80 (Ekim 1956), s. 634.)

F. Sayfaların altında sayfa numaraları verilir. .

G. Kısaltma kullanılacaksa; metinde ilk geçtiği yerde ve bir kez olmak üzere kısaltmanın açık ve tam anlatımı yazılır ve kısaltma parantez içerisinde belirtilir.

Ör. Türk Dil Kurumu (TDK).

H. Yazar adı ve soyadı yazının ilk sayfasının sağ üst köşesine italik, koyu 12 punto ile yazılır ve yanına (*) işareti konulur, unvan ve görev yeri (*) işareti ile dipnotta belirtilir.

-oOo-

